

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Rei rvsticae libri qvatvor

Heresbach, Conrad

[Spira Nemetum?, 1603

Therevtices, hoc est, de venatione, avcvpio, [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-138693](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-138693)

THEREVTICES,

hoc est,

DE VENA-
TIONE, AVCVPIO,

ATQVE PISCATIONE

COMPENDIVM, IN VSVM

heroum & patrum familias

ruri agentium con-

cinnatum.

TSI venandi studium
Agricolæ non conuenire
scio, neque ex vsu villici
esse, vt neglectis agris pa-
stionibusque villaticis, ad feras inda-
gandas animum adiiciat, aut neglecto
quæstu, cui ille totus vacare debet, vo-
luptatem sectetur, Actæonis more, Actæonis
apologus
qui neglecta re familiari vsq; ad eò de-
ditus venationi fuit, vt ab vniuersis fa-

Zz v cul-

cultatibus exciderit, atque ideò à canibus dilaceratus fingatur, vt Palæphatus scribit: Attramen heroicis viris, qui ruri prætoria & prædia in hoc idonea, atque his sylvas nemoraque & viuaria coniuncta habēt, huic exercitio locum dare, non tam quæstus, quàm animi & lautitiarum causa, non admodum improbandum est, minimeque absurdum habetur: Vti nihil quoque vetat, villicū noxias bestias persequi, quales sunt lupi, vrsi, vulpes, feles syluestres, viuerras, accipitres, & alias pecori & auario domestico insidiantes. Quare his animalibus laqueos tendere, vel ea quibuscūq; artibus intercipere, non modò ex rustica existimādum, verùm etiam necessarium comperitur.

Forte in venatu cum Principe conuenerant Elaphorrhous, Philotherus, Ornitheuta, Lagus, Halieus: cumque ob æstum in scenam vmbrosam se recepissent, ELAPHORRHVS: Heustu, inquit, Philothere, ecquid te per dumeta frutetaque immoderato cursu fatigas? quin potius ades, atque in hoc topiario frondoso acquiescis: Hic
ad

Dialogi
Æz.

ad retia sedebimus: sunt hic Philotheus, Lagus, Ornitheuta, & Halieus, suauissimi congerrones. PHILLO. Exercitium hoc reperio vehementer valetudini conseruandæ conuenire. ELAPHORRHVS. Rectè quidem: at sicut moderatum conducit, ita immoderatum vires exhaurit eneruatque. Notum est illud veterum: *σιτία, πῶτὸ, ὕπνοι, πόνος, πάντα μέτρα*. Animus quidem agitatione motuque corporis moderato excitatur; atque huc syluæ, & solitudo, ipsumque silentium, quod venationi datur, magna cogitationum incitamenta præbent, vt non modo Dianam, verùm etiam Mineruã hîc inerrare credamus. Sic Plinius secundus ille Nouiocomensis ad retia sedens, stylum & pugillares habere consuevit, intèrque venandum meditari notarèque solebat aliquid. Idem nos faciemus: in hoc silentio de ipsa venatione disseramus quieti, aliòsque sinamus feris persequendis se fatigare. PHILLOTHEVS. Placet quidem, si tu de hoc studio è philosophico tuo penu nobis aliquid depromere non grauaris.

Ipse

Ipse auspicator, vos alios velut in campum prouocaturus. ORNITHEVTA. Rectè. Tu igitur exordire, nos tibi succenturiabimus. PHILLO. Venatus studium neque recens, neque ociosarum voluptatum, sed vetustissimum est, fortissimorumque hominum exercitamentum. Et quanquam Eusebius primùm apud Phœnices venandi piscandique vsus repertum tradit, è sacra tamen Bibliorum historia constat, Nimroth, & Esau venationis exercitio deditos fuisse. Et cum Deus feras & bestias omnes dominio hominis subiecerit, eaque à lapsu primi parentis, vt Chrysostomus testatur, homines fugiant, humana solertia, quæ nihil intantum reliquit, omne genus animantium, quod terra, aqua atque aëre viuit, arte & industria persequi, & captare non destitit. Bestiis autem feris domandis & noxiis interimendis tollendisque, Thesea & Herculem magnam gloriam reportasse, in confesso est. Xenophon in eo libro, quem *κυνηγετικὸν* inscripsit, tradit, veteres heroes apud Chironem ab incunte ætate venationibus

Venationis studium
vetus &
laudatum.

Theus.
Hercules.

nibus operam dare consueuisse, multaque honesta didicisse: & apud eum venationis bonarumque artium discipulos fuisse Aesculapium, Nestorem, Thesea, Palamedem, Vlysssem, Diomedem, Castorem & Pollucem, Achillem, Aeneam: horum exemplo censens venationis disciplinam nobilibus & heroici generis iuuenibus haudquaquam negligendam, quibus id per corporis robur & ætatem liceret: Siquidem hoc exercitio rebus gerendis strenues euadere docerique simul *καλῶς νοεῖν καὶ λέγειν ἔπράττειν*, vt Xenophontis sententia & verbis vtar. Atque hoc auocamēto primū à crapula, desidia, ignauique otio, quod vitiis turpitudinibusque sæpe occasionē præbet, adduci: Deinde corpus exercitia hæc salubrius & sartum tectum præstare: Postremò heroici adolescentes ad militiam & res bellicas, isto velut tyrociniō, exercentur: quandoquidem non desunt, qui bellicæ artis partē esse venationem contendunt. Nam sicut militem oportet sæpe humi quiescere, frigas, æstum, sitim atque in ediam peti,

peti: idem huic exercitio vacanti vsu
 venit, cumque oportet per deuia, &
 montes asperos, per syluas & dumeta
 feras fugientes persequi, neque imbri-
 bus neque niuibus, aut somno vinci,
 sub dio saepe noctem agere, teneræ cõ-
 iugis immemorem, vt Poëta canit. Ne-
 que minus strenuum existimandum,
 exacerbatum aprum, ceruum, vrsum,
 leonem ac Pardalim inuadere, quàm
 armatum hostem operiri & excipere.
 Adde quòd consuetudo venandi, lo-
 corum reddit peritos, & ad transmit-
 tendum itinerum difficultates auden-
 tiores tolerantioresque. Quare ve-
 nandi laboribus exercitatos Impera-
 tores ac duces rerum bellicarum opti-
 mos euadere colligimus. Vnde & Per-
 farum legibus, & instituto Lycurgi,
 pueri venandi exercitiis erudiebantur,
 eamque exercitationem gymnasticis
 anteponebant. Cyrum seniore[m] con-
 stat venationis prætextu bellum maxi-
 mum confecisse, eumq[ue] hoc velut rei
 militaris rudimento maximè in adole-
 scētia fuisse exercitatu[m], iuniore[m] quoq[ue]
 Cyrum iam inde à pubertate ad vena-
 tio-

tionem animum adieciſſe, in qua pericula non pauca ſolus fortiffimè obierit, adeò vt vrfum in ſe impetum facientè, non extimuerit, ſed congreſſus cum eo, etiamſi ab aliis abſtractus vulneratùſque, beluam tamen peremerit. ELAPHORRHVS. Interim venationi ſic vacandum, ne vocations functioneſq; neceſſariæ intermittantur, quod præpoſterè faciunt principes aliqui, & nobiles, quos inſanabile venandi tenet cacoëthes, vt Satyrici verbo vtar. Quare haud ſcio, an noſtro tempore principes ad venandi ſtudium incitandi, qui alioqui ſua ſpõte huc ſatis ſunt propenſi, ne velut *ἰκπνυ εἰς πεδίον*, principes atque eorum liberi ad venandi immoderata exercitia prouocari videantur. Noui aliquos principes non profanos ſolùm, verùm etiam eccleſiaſticos, qui ante demandatam adminiſtrandi prouinciam prorfus à venatione fuerunt alieni, at mox vbi principatui admoti fuerunt, remis veliſque, ac citra vllum modum aut intermiſſionè huc ferebantur, nihil aliud quàm *feras & canes* in ore habentes. Ferunt Mithrida-

Mithrida-
tes.

tem

tem venandi studio adeò intentum
fuisse, vt septē annis neq; ruris, neq; vr-
bis tecto vltus fuerit. Sed de his fati: ad
ipfius venationis artē & fūctionē perge.

PHILOTHEVS. Recte fanè ista di-
cuntur: & reuera venationi sic vacan-
dum, ne munera publica intermittan-
tur, neúe, quod principibus aut proce-
ribus voluptati, id proximo fraudi fit &
damnosum. Proinde venatoriæ leges
sunt, ne vel blasphemix, vel obscena
committantur, nec denique fructus læ-
dantur. Nempe eo tempore, quo fru-
ges arua tegunt, inducias feræ habere
debent, præsertim lepores in his lati-
tantes, immunitatem sibi vendicant. Vt
autem ad rem veniam: Venatio trifari-
am distinguitur ab Oppiano, quòd
triplex ferarum genus in hominis vsum
creauerit Deus: Terrestre, Aquaticum,
& Aërium. Ac primum quidem circa
bestiarum ferarumq; terrestrium vena-
tum versatur,

*Circa saltus nemorosag, tesqua,
Et syluas, vastasque feras indagine claudit.
Ea autem, quæ canibus retibusque at-
que aliis infidiis venatio fit, à Græcis*

κωνηζευνη

Venato-
riæ leges.

Venatio
nis gene-
ra.

κωηρητικη dicitur. Secundum genus Aquaticum, & αλιθικη vocatur, capiendorum piscium eorumq; animantium, quæ mari fluminibusq; ac stagnis viuunt, disciplina. Postremum venandi genus aërium, quo aues & volatilia captantur, ἰσθρικη vel ὀρνιθικη. Quod autem à nostris aucupium accipitrarium vocatur, veteribus ignotum fuit. Antequam ad singulas partes descendamus, commemoranda sunt quædam omnibus generibus venationum communia. Sunt enim tria, quibus tam terrestria quàm aquatica & volucra capiuntur: Dolus, Vis, Veneficia. Ad dolum pertinent retia, laquei, nassæ. Vis infertur arcubus, sclopis, bombardis, venabulis, fuscinis. Veneficiis rarò feræ, aues & pisces frequentius capi consueuerunt. Sunt autem veneficia, aconitum, tithymalli, ranunculi. Ea omnia cibo admista necant & aues & feras atque pisces. Quædam etiam non tam necant, quàm ad tempus sensibus destituunt, vt capi possint, de quibus suo loco plura. Retia pro venandorum animantium ratione varia sunt. Nam alia animalia robore ma-

Communia tribus venationum generibus.

De retibus.

AA gis

gis valent, alia minus, alia velocitate. Quare alia leonum, alia luporum, ceruorum, & aprorum, eaque crassioribus robustioribusque & laxioribus filis cōtexta esse oportet: Ceruorum, etiam sublimiora, ne ferē transiliant: Capreolorum & leporum ferē eadem, nisi quōd capreolorum requirantur paulo robustiora lina. Retia autem & cassetes, quibus feræ capiuntur, *δίτυρα* Græci appellant: Quanquam Iul. Pollux *δίτυρα* appellat omnia retia, quæ plicantur, quæ Pherecrates *ἔρηνη* quasi septa vocat. Alij *δίτυρα* appellant, quæ in planis locis & patentibus: *ἐνόδια* quæ in viis vsurpantur. Plagæ siue *ἄρνες*, minoræ retia. Tamen si sunt, qui contendunt, plagas partes esse *ἄρνες*, & dicifunes, quibus retia tenduntur, & quadratarum illud spatium, quatuor nodis in retibus distinctum, vitreis fenestris simile, per quod feræ transituræ caput inferant, atque implicentur. Alij plagam *ἑρόχον* esse arbitrantur. Est & retis pars circuitus *πειδρόμος*, retis funiculus, vtriusque inferioris & superioris extremitates cingens, & quo retia cōtrahuntur ac dissoluntur, quos eno-

des esse Xenophon tradit, vt liberè
transire per vertebrae queant. Sardo-
nes fastigium retis & peridromum
perticis erectis sustinēt. Nam retia, cas-
tes atq; plagæ, varis & palis in summita-
te furcatis terraq; fixis, eriguntur ful-
ciunturq; quæ *σαίλιες* & *χαλιδάματι*
Græcis vocantur. Siftuntur autem hi
pali, ad se mutuo inclinati & leniter, vt
ad contactum feræ mox concidant,
eamq; implicent, atque ea statio voca-
tur à Græcis *αρκυράσιον*. Utuntur hoc
tempore in ceruorum venatione car-
baseis velis, quæ & ipsa palis furcatis
extenta fulciuntur. Porrò retia & pla-
gæ, quibus aues capiuntur, exilibus li-
nis sunt contexta: sicut & verricula,
piscibus fluuiatilibus capiendis desti-
nata. Nam ad marinas beluas robusti-
oribus opus, vt post dicetur. Retia vt
conseruentur durabilia, coquantur
aut macerentur cortice querneo mo-
lito contulsue. Atque hæc quasi proce-
mia & communia quædam de venati-
one dicta sint. Iam ad primum genus,
nempe terrestrium animalium, proce-
demus, Hic præter retia iam dicta, &

Ad terre-
stem ve-
nationem
necessa-
ria.

AA ij ho-

Venatoris
condicio

hominibus venatoribus & canibus opus, adhæc venabilis, ferro breui, & cornu, cultuq; expedito. Principiò venatorem Xenophon postulat ætate iuuenili, nempe annorum viginti, statura agilem, & membris robustum, laboris patientem, hilarem, minimeq; tædiosum. Neque enim prouectioribus conuenit huic studio se mæcipare, licet senes, qui ab adolescentia venationi assueuerunt, vix abstinere poterunt, consuetudine naturam atq; ætatem vincente. Habitus sit expeditus, siue pedes siue eques feras insequaris. Strictæ magis quàm fluxæ vestes congruunt, quò sis expeditior. Maiores existimauerunt ad venationem cerui, veste viridi, ad apri, fusca & villosa vtendum. Est & cinericius color non reiciendus, & niger. Rubrum tanquam conspicuum citius percipiunt feræ, atque ideo hoc in studio vitandum scribit Iulius Pollux. Pileus villosus caput regat, eiusdem coloris, cuius est vestis, aut certè non conspicui. Calcei, velut cothurni, quibus humida loca vliginosaq; transire queas. Cornu vel

Cornu ve
natoris.

buc-

buccina à collo suspendatur, quo pro significationum indiciorumq; ac euentuum varietate signum dare liceat, vt siue fera castra mouerit, vel elapsa, vel denique inuenta captaque sit, id signo dato procul diffitis significari possit. Aliud enim exhortatorium signum, aliud requisitorium, quod celemate venatorio fieri solet, aliud receptus significatiuum. Cornicina & buccinationum modos alij alios habent, pro regionum more, & significationum diuersitate. Cultro quoque venator instructus sit huic studio idoneo, cum ad alios vsus obuios, tum ad ligna cædenda, scenis & caueis, vt vocant, construendis. Adhæc venabulo vel hasta vel virga armetur, quam altera manu gestet, altera canes ducat. Adsint vel armo circumuolutæ, vel ad zonam suspensæ chordæ, funiculi, copulas vocant, quibus vel colligentur retineanturque canes, vel soluantur ac religentur, quoties vsus postulat. Canum tria esse genera, aliàs dictum: Villatici *οικτιχοι*, pecuarij, & tertium venaticum. De hoc genere hîc dicendum. Sunt autem

Cultro venatorius.

Hasta venatoria.

De canibus venaticis.

AA iij vena-

venatici & ipsi diuersi, & vsu & forma. Alij enim vestigatores, qui excursores indagacioni solum comparati, alij pernicitati, alij robori seruantur, alij aquaticis venationibus accommodantur.

Forma canum venaticorum.

Ac primum ad feras diligenter indagandas probantur statura mediocri, colore siue murino, seu nigro, seu maculoso sint, non admodum refert, albi in hoc genere non ita probantur.

Color canum.

Fuliginosi & subnigri, tergo videlicet nigro & ventre pedibusque spadiciis gratiores plurimis, Xenophon vulpinos videtur appellare. Hos commendare solent pendulæ aures, caudæ longiusculæ, capita magna, pectus latum, ceruix longa, oculi fulgidi, rostrum nigrum, crura robusta, priora posterioribus breuiora, spina carnosâ, clunibus latiusculis, ventre inani, pedibus ac testibus rotundis, natura agiles alacresque, rostro valido ac breui. Hoc enim sagacitati conuenire putatur. Nam hi non tam ad pernicitatem, quàm ad sagacitatem comparantur. Huc pertinent qui Hispanici dieuntur, custodiæ hominum studiosi,

Canes vulpini.

Canes Hispanici.

& sa-

& sagacitate commendabiles, maximè
 perdicibus leporibusque indagandis.
 Cæterùm in maiore ferarùm indagatio-
 ne nõ ita probantur. Vagantur enim la-
 tius plerique, neque sic in propinquo
 manent, vt venatici genuini. Genero-
 sissimi, qui sanguinarij dicuntur, & nu-
 mellarij: Vulneratam feram præcipua
 sagacitate prodentes, scrutantur vesti-
 gia, vestigatoremq; loro cohibiti ad
 feræ latebras deducunt: Quod si fera
 annem aut riuum trãsmiserit, id ipsum
 primùm caudæ, pòst rostri significa-
 tione demonstrant. Hi senectâ iam ex-
 hausti atque etiam debiles ac cæci, si
 deferantur, ventos ac odorem captan-
 tes, rostro cubilia produnt ferarum.
 Aliud genus venaticorum, quos lep-
 orarios & emissarios vocant ac verta-
 gos, hos quærimus, qui sint corpore
 procerò, agili & expedito, cruribus
 prioribus excelioribus, capite lon-
 giusculo, neque carnosò sed leui, cruri-
 bus breuibus atque erectis, oculis mi-
 cantibus, pectore toroso, cæteris expe-
 ditis membris, nisi quòd clunes latius-
 culos habentes magis probantur, &

AA iiij cauda

Numella-
rij.

Laporarij
 Emissarij
 Vertigi-
 eorumq;
 forma.

Norue-
gici.

Britanni-
ei

Anglici.

Laconici
Albani.

cauda longa & leui, non hirsuta. Vidimus tamē Noruegia & Insula Thulæ adductos pernicitate non vulgari, qui & cauda & corpore toto villosi erant. Verū hi non ad sagacitatem sed ad velocitatem vsurpantur. Eius generis sunt Britannici, simul & pernicitate & robore valentes, nisi quod corpore vasto, ceruis persequendis magis idonei. Apris lupisque & vrsis opprimendis, canes Anglici accommodatiores, nimirum corporis mole & mordacitate præstantes. Apud maiores Laconici cū primis laudati, & Albani magnitudine ac viribus præstantissimi, vt qui paruas feras contemnent, leonibus & Elephantis sternendis appositi. Proditum est de Alexandro, quod cū ei Rex Albanus canem donasset inusitatae magnitudinis, eiusque specie delectatus vrsos & apros obiiceret, vbi canis eas feras contemneret, occidi iussit, tanquam inertem. Postea edoctus, ab Albano missus alio, qui cum leone & Elephanto commissus, vtrunque prostravit. Tradunt & Corsicam ferocissimos gignere canes.

nes. Cæterùm de canum educatione deq; morbis & cura aliàs dictum. Nomina volunt dari monosyllaba aut breuia, leo, falco, lupus: Germani vocant *Sap / Falck / Wolff / Bes*. Quanquam alia venaticis, alia pecorariis, & œcuris congruant. Est autem venaticorum cura accuratior habenda. Nam etsi fatiari & cubilibus mollioribus requiescere postulant, attamen venatus tempore ad feras persequendas ducendos non conuenit fatiari, sed impastos educi. E nobilibus procreantur generosi: neque catuli alienis matribus substitiendi, sed matribus suis relinquendi sunt. Cùm adolescant, & lac & ea, quibus per omnem ætatem pascuntur, præbenda sunt. Panis, cibus optimus, neque tamen nimium distendendi cibo, neque vicissim inedia macerandi, licet ad venationem educendos, omnino cibo non replere oporteat. Eos, qui crebrò canes ad venationem ducunt, amant, & sequuntur assiduè. Vtile fuerit canes, etiamsi nihil reportant ferarum, subinde excursibus exercere & per dumeta & aspera loca

AA v agi-

De canum
educatio-
ne.Hilf
Hilf

agitare. Hoc enim exercitio alacres fiunt, pedes indurescunt, nec ocio torpent. Præstatque per iuga magis, quam per plana ducere atque exagitare. Generosiores declarantur, si saltus æstu incūbente non deserunt. Sagaces cognoscuntur, si locis aridis, apricis, Austro spirante, feras præsentiant: Duripedes, si non protinus, dum montes superant, pedibus fatiscunt. Canes numellam atque collare habeant affixo annulo, per quem quoties ducendi, lora & funiculi transmitti, & ubi solvendi, expeditius emitti queant. Sint autem collaria non dura neque aspera, sed molliusecula & lata, ne collum lædāt aut exulcerent; loris ansæ adduntur, quibus indagatores bini copulentur, tantisper dum ad locum venationi destinatum ventum fuerit. Excursores & emissarij funiculis per collaris anulum traiectis à venatore ducuntur aut bini, aut terni, aut etiam singuli. Hi certis locis disponuntur, quā putatur fera eiecta è cubili transitura. Ut autem in maiorum ferarum venationibus ij, qui canes emissarios tenent, late-

Collaria
canum.

latebras habeant, scenæ construuntur, quæ è furculis ramisq; arborum frondosis concinnantur topiario opere, in quibus & ij, qui canes emissarios loris retinent, ferarum aduentum obseruantes latitant, eas in retia impulsuri. Fiunt hæ scenæ tam in syluis quàm in campis latis ante retia, iisque locis, quibus feræ sunt transituræ: nimirum vt sint etiam iis, quorum gratia sæpe venatus instituitur, ymbacula, veluti gynæceo heroinarum, & quibus molestum per dumeta vagari, vtque in yridantibus scenis liberum cursus prospectum habere possint. In his construendis cautio habenda, ne frondes ramorum inuersæ collocentur. Ex his enim fera facillè latebras insidiarum sentit atque resilit. Magno hic silentio opus: nam feræ arrectis auribus acerrimi sunt auditus, & sæpenumero fallentes, adstant scenis. Canes emissarios emittere non oportet, neque clamorem ciere, antequàm fera scenam trāsierit ad retia tendens: Nonnunquam fera ad retia perueniens, retrocedit in occursum persequentium: quare armatos

Tempora
venatio-
nis.

matos esse oportet. HALI. Quænam tempora venationi, & indagandis feris accommodatiora existimantur? PHIL. Quando iubetis, non recusabo, quæ experientia docet, referre. Nam anni, diei, ac denique temporis in primis ratio habenda. Primum non conuenit venatio, si tempestas fuerit aut pluuia. Hæc enim impediunt, quò minus vestigia canes sentire possint, & pluuio tempore aures canum per dumeta & stirpes cursantium aqua implentur. Deinde anni tempus considerandum. Aestate quidem matutina maximè conuenit venatio, neque ultra meridiem producèda, quòd sol vestigia discutit. Australis tempestas deterior, quæ humiditate diffundit odores, sicut & imbres & rores. Contrà septentrionalis, si serena, contrahit & conseruat, Luna quoque halitum extenuat, præsertim plena. Et lepores ad lunam lufitantes, vestigia confundunt & incerta reddunt, maximè si vulpes transierint. Vespera alioqui verni temporis, & leporibus, retibus intercipiendis, & ceruis libidinantibus figendis, cum primis con-

conuenit. Circa meridiem hyeme in-
 fituit potest, & quoniam sole surgente
 resoluitur frigus, quod & vestigia red-
 dit minus odorata; Xenophon negat,
 hyemem absque niuibus vestigabi-
 lem, & Borea flante, si ningat, vestigia
 diutius remanere: contra Notho spi-
 rante, citius resolui in niue. Nix quo-
 que, si continua decidens terram ope-
 riatur, ventusque vehementior niuem
 conuoluens, vestigia operit. Quare
 matutina vestigia certiora præbet, si à
 media nocte niuis pluuia intermittat-
 tur. Hybernæ noctes, quia prolixiores,
 vestigia præbent longiora. Aestate
 contra fit. Ros quoque superincum-
 bens & pruina odoratum impediunt.
 Ver propter anni temperiem certio-
 rem præbet vestigatum, nisi quòd ter-
 ra, ubi flores emitit, odores confun-
 dit. Aestatis feruor halitus terræ abo-
 let, ut canes tum minus odorent, quòd
 tempora resolutiora sint. Autumno
 vestigia sunt pura: tū enim fruges ter-
 ræ sublata, & syluestria situ flauescunt.
 Hyeme igitur & estate vestigia plerun-
 que recta sunt. Vere autem confusa,
 præ-

Vestigio-
 rum ode-
 ratio.

præsertim leporum, quod animal cum alioqui sit sociale, tum hoc tempore maximè lasciuir, societate exultans huc illucque fertur, & vestigia turbat. Vestigia ferarum varia sunt. Nam alia sunt soleata, alia odorata, alia cubiliaria, alia curricularia. In locis glabris odor fugax & exilis est, & canum sagacitati sæpe imponit, sicut & in puluere squaloreque obsitis: cum alioqui solis ardor in vniuersum omnem statim humorem, in quo vestigij odor hæret, absumere soleat. Contrà in locis herbidis, & vepretis odoratiora sunt vestigia, quòd non tantum pedum, sed crurum & corporis affricu vestigiaria semita odorata remaneat: In locis verò opacis odor minus fugere solet. Subolendis cubilibus diutius immoratur canis, quàm vestigiis. Et syluosa loca, vt diximus, magis redolent, quàm plana. Verùm quia varia est, & non eadem ferarum venandarum ratio, partiendæ erunt operæ, & singuli, veluti symbolum venatorium, adferant. Tu autem, Lage, quoniam lepus es, pulpamentum quærere opus non est, de tui nomi-

Vestigio-
rum varie-
tas.

minis feris, gentilitioque nomine dif-
 feras, alij de alijs. L A C. Recipio qui-
 dem ea conditione, vt vos de cæteris
 nobis symbolum adferatis. Lepus
 adeo gratiosum est animal, vt siue ve-
 stigetur, siue inueniatur, seu currat,
 seu capiatur, semper delectet, idque
 sui periculo. In alijs feris persequen-
 dis capiendisque sæpe periculum est,
 solus lepus minimè nocere potest.
 Pernicitate super omnes feras adeo
 præstat, vt ad velocitatem naturâ fa-
 ctus sit & compositus; siquidem nullo
 persequente salit atque exultat; gra-
 dientem nullum videre contigit, sed
 progrediendo quasi volitare putatur,
 propter excellentem illius agilitatem.
 Quapropter natura etiam priores pe-
 des posterioribus breuioribus, caudam-
 que breuem atque impeditam con-
 cessit. Nam sicuti leoni cauda ad exci-
 tandas vires adminiculo esse creditur,
 ita lepori aures, quasi vexilla, virium &
 ad cursum incitamenta præbere. Fu-
 giens eas deorsum retorquet, alteru-
 tram interdum flectens, eaque velut
 clava vtitur; Cursum non vnum nec

Leporis vñ
 natus.

rectum tenet, sed huc illucq; se versat
& canes fallit; neque verò vires suas
prorsus semel effundit, sed impetum
sequentis obseruat, canesq; anteuertens
viribus moderatur. Quòd si canes
velocitate pollere sentit, reuocatis viri-
bus quàm maximè potest cursum in-
tendit, dum è conspectu feratur. Cùm
autem longius præcesserit, sepe in ali-
quem tumulum ascendit, inq; poste-
riores pedes erigens se, insectantium
certamen prospicit. Loca amat vbi na-
tus & educatus. Palustres postremæ
sunt velocitatis. Montani non tam ve-
loces quàm campestres, & qui in plani-
cie degunt lepores, & sicut facilè sur-
sum feruntur, quòd posteriores longio-
res habeant pedes, ita deorsum diffi-
lius decurrunt. Antè quàm subeant,
vestigia turbare solent, vel si nix vesti-
gia prodere possit, saltu confundunt.
Animal hoc ita fœcundum, vt super-
fœcitate putetur, & alium quidem fœ-
tum parere, alium parturire, alium
in vtero pilis vestitum, alium implu-
mem, alium inchoato ferre partu. Fœ-
tus suos pluribus locis dispergit, vt à ra-
pinis

Leporis
superfœ-
catio & fœ-
xus muta-
tio.
Ælian.
lib. 13. cap.
12.

pinis tutiores sint tam venatorum quã
 vulpium. Traditur & sexum commu-
 tare. Procumbere solet, si frigus fuerit,
 in apricis, si æstus, in umbrosis: si ver &
 autumnus, in temperatis locis. Circa
 Martium & Aprilem, iam tepescente
 terra, tum maximè generandi causa
 sociantur lepores: in terra proscissa &
 sulcorum latebris plerunque decum-
 bere solent, & vno reperto certum est
 non procul alium abesse. Procumbit
 fœmen ilibus subiiciens, cruribus prio-
 ribus vt plurimum iunctis atque por-
 rectis, mento anterioribus subnixo,
 auribus super vtroque humero demis-
 sis. Villos habet impenetrabiles, den-
 sos & molles. Palpebris clausis vigilat,
 apertis & inconniuentibus dormit,
 oculis immotis, nares dormitans cre-
 brò motitat, vigilans minus. Pupillas
 habet exporrectas, palpebras præcisas,
 quæ pupillis tegumenta non præbent.
 Quapropter hebes visus est, præsertim
 si à fronte occurratur, altrinsecus acu-
 tior: Somno plurimum deditus, quæ
 res ad videndum prodesse putatur ni-
 hil. Et velocitas aciem obtundit: quoli-

bet enim oculatus intendit facilius, quam quid sibi prouiderit. Et cum his canum quoque terrores prouidentiam adimunt, cum fugientem prosequuntur, quo fit, ut irruens imprudus saepe in retia praecipitetur. De directo raro vincitur à canibus celeritate, sed ex obliquo potius. Cum terra pullulat, rura magis quam iuga petit, ubique subsistit, ubi inuestigatus, praeterquam si noctu exterritus, tum enim subtrepidat. Si canes praesenserit, subsistit, & residens seipsum erigit, & canum atque hominum clamorem strepitumque captat, atque inde deflectit. Interdum etiam nullo strepitu, solo vano metu percussus, vltro citroque pauidus fertur, & si apertis locis excussus, longissime procurrat. In opacis non ita longe fugit. Si quid usquam vel in aqua eminet, huc admirabundus properat, vel si cespes extet, ad hunc recumbere solet: longiusculè vagatur hybernis noctibus, id quod impressa vestigia declarant. In insulis & iis locis, ubi vulpes non sunt, frequentiores reperuntur. Nam eorum insidiis & agitatione tam ipsi,

ipsi, quàm catuli capiuntur. Venator leporis vestigia captas ex agris supernè subducendo canes, & qui ad culta non fugiunt, prata, saltus, fluenta, lapidosa, syluosaque petunt. Vbi inuenti agitantur, nunc viam flectunt, nunc aquam tranant, nunc latebras petunt. Aliquoties cauernas subeunt, etiam accipitres auesque rapaces metuentes; ab his enim quoties colles aut aperta loca transcurrunt, rapiuntur, præsertim minores. In cursum adacto lepore, clamorem non tollit venator, ne canes vestigia amittant. Qui omnia loca pererrant, hi subterfugiorum diuerticulis plus negocij facessunt per compendiosa viarum, per aduersa atque plana, minus per decliua. Canes significant leporem in propinquo esse, si caudam sæpius motitent, & accuratius vestigiis inhæreant, huc illucque se vertentes subsistentesque, eodem sæpe reuersi, iterum alio atque alio se flectentes, singula rimantur, donec tãdem quasi syllogismo colligant, aut huc diuertisse aut illuc; si neque hac neque illac, necesse igitur, quod istac diuerterit. Acclamationes vsurpant,

Canes syllogismo in venarum ventur.

BB ij Ioca

Acclama-
tiones.

Io canes, *euje* canes, bellè canes. Tandè
vbi repertus lepus, canes vocem edere
solent. Rarò antequàm aut detecta ve-
stigia, aut à cubili expulsa fera, genero-
si canes vocè edere solent. Inde ex in-
fidiiis & per stationes, maximè autem,
quà fera procurrere consuevit, canes
emissarij obiiciuntur. Si capiatur, lepo-
rarius defensor alios canes repellit, ca-
ptumque adseruans tuetur à dilacera-
tione aliorum canum tantisper, donec
venatores excipiant. Nonnulli assue-
facti, vt ipsi ad venatorem deferant.
Defensorem mordacem esse oportet,
& quem alij canes metuant. Quare ce-
dere hunc aut obiurgare non oportet,
si quando aliis cibum præripiat, eosq;
mordicus repellat. Capiuntur lepores
& retibus & laqueis, sed hoc illibera-
lius habetur. Retium vsus necessarius
in syluis & frutetis, atque locis cursi-
bus canum parum idoneis. Retia no-
ctu magis conueniunt iis locis, vbi cer-
ta sunt cubilia, aut vbi fruges nouæ è
terra primùm pullulant; eas enim ma-
ximè appetunt, solentque vesperi sole
occidente prodire ad pastum; huc re-
tia

Leporari-
us defen-
sor.

Retibus
capiendi
leporis ra-
tio.

tia collocare solent, & vento secundo,
 si fieri potest. Retia palis furcatis leni-
 ter eriguntur, ita vt irrumpente fera
 protinus concidant. Quare necesse ali-
 quem assidere, qui dum fera in retia il-
 labitur, mox accurrens retineat, alio-
 qui se explicans elabatur. Retibus posi-
 tis, qui venaticos ac vestigatores canes
 ducunt, dumeta locaque cubicularia
 leporum excutiunt; aut si lepus in se-
 getum herbis pascitur, inde expellitur,
 & ad retia adigitur. Laqueis capitur, si
 certas habet semitas, vel per sepes vel
 per frumenta, huc laquei constituun-
 tur, quos vbi transmiserit, comprehen-
 ditur. Sed cauere oportet, ne suboleat.
 Porrò cùm æstate plurimum in segeti-
 bus latitent, consueuerunt è segetibus
 ad retia compelli, parato funiculo ad
 latitudinem loci oblongo, cui plumæ
 ac tintinnabula alligata sunt; funiculū
 ab vtraque parte segetum venatores
 procedentes trahūt, quo tracto tintin-
 nabula sonum edunt & pennæ vibran-
 tur; his perterritus lepus è segetibus in
 retia ad extremitatem segetum dispo-
 sita impellitur. Lepores & vulpes Indi

Indorum
 venatio
 leporum.

BB iij non

non canibus, sed coruis & miluis, in hoc à pullis assuefactis, venantur. Eas aues sic assuefaciunt: Vulpi & lepori mansuefactis carnis frustum appendunt, atque sic ad cursum instigant. Inde aues demittunt carnem adempturas, sicque instituuntur ad prædandum vulpes & lepores. Vulpes sæpe vidimus lepores cepisse; nam etsi lepus vulpem superet cursu, tamen insidiis & arte, cursu exagitat leporem fatigatque, ipsa interim paulatim citra fatigationem sequitur tantisper, dum lassum ac viribus deficientem leporem capiat. P H I. Perge de vulpium venatione adiciere. L A G. Vulpibus indagatores canes nõ assuescendi; nam his persequendis magis auidi leporum vestigia deserunt. Plerique etiam canes, vulpes non impetunt, maximè fœmellas: sicut nec fœmina canibus masculis inimica. Quòd si vulpes impeti se acrius sentiat, vafra est & diuerticula quærit; si arbor aut sepes arbustumue assit, hinc se reflectit, viarumue amfractus quærit, quibus cursum canum eludat: & si tandem impetu factò à canibus rapiatur, mox cauda

Vulpium
Venatio.

da vrina imbuta, oculos impetentium
 aspergit atque elabitur. Ad retia tamē
 compellitur interdum, nisi astutia sua
 præsentiens casses euitet. Laqueis ca-
 pitur interdum, aut arcu acie cultri af-
 fixi. Capitur plurimum cauernis, qui-
 bus latitat & catulos fouet, sed oportet
 prius omnes exitus, quos plures habet,
 præcludere, & deinde fumo expellere
 vel fossionibus. Traditum est, vulpem
 si amygdalas edat, emori. Effodiendo
 capitur etiam Taxus, qui & ipse cuni-
 culis subterraneis cubile habet. PHIL.
 Quid de Cuniculis? L A G. Cuniculorū
 non omnino fera natura; & in posses-
 sione sunt, certisque locis continen-
 tur. Horum facilis venatio: nam viuer-
 ris in cauernas, quas multiformes habēt,
 missis expelluntur, reticulisq; ante ori-
 ficia positis excipiuntur: Aut si foris
 pascuntur, agitati cursuq; specus pe-
 tentes, obstructis foraminibus, reticu-
 lo capiuntur. Gratiore sunt catuli quā
 adulti. Plinius refert, foetus ventre eie-
 ctos vel vberibus ablatos, non repurga-
 tis interaneis, gratissimos esse in cibatu,
 laurices vocari. Animal mirè fœcun-

Taxus.

De cuni-
culis.

Laurices.

BB iiii dum,

dum, adeò vt citra marem gignere, & vtrunque sexum ei inesse credatur, intra breue tempus in immensam turbã augeri fœcunditate, adeò vt segetes vicinas vastent & arbuscula. Balearibus insulis famem messibus intulisse traditur, & incolas aduersus prouëtum eorum auxilium militare postulasse ab Augusto. ELAPHORRHO. Ego potius viuerras & canes postulassem. LAEVS. Marcus Varro author est, in Hispania ob eorum frequentiam oppidum suffossum. Certum est, cuniculos effodiendo, vnde nomen habent, plerisque locis detrimenta afferre: Lepori non multũ dissimiles, nisi quòd colore magis cœruleo, & corpore quàm lepus, paulo minore. Procul tamen visus cuniculus lepus esse iudicatur. Verũ propius si contuearis, diuersa animalia facilè apparebunt. Nam & cursu & sedibus differunt: Siquidem hi sub terra habitantes, non progrediuntur longius à cauernis, ad quas mox ad conspectum vel hominum vel canum se recipiunt, vt Polybius quoq; affirmat, eos in Lybia frequentes esse affirmans.

E L A-

ELAPHOR. Sed age de reliquis feris nobis aliquid ediffere. LAGVS. Capreol-
 orum ferè eadem, què leporum, vena-
 tio. Retibus enim plurimum capiuntur, sed amplioribus, quàm leporariis, crassioribusq; filamentis, qualia è superiore Germania, nempe meliore canabe contexta, afferuntur; neque certum habent venandi tempus. Nam cù ceruorum aprorumq; venationi certa tempora destinata, quibus cibo idoneæ sint: illæ feræ toto ferè anno in deliciis habentur, atque semper opportuna persequutio, nisi quòd fœtis plerunque parcere solent venatores. Damarum, nî fallor, venationem in Britæniæ insula vidisti, cùm istic legatione fungereris. ELAPH. Persæpè quidem, sed non nisi leporariis emissariis intra ferarum viuaria, quæ illic crebra sunt Principibus atque nobilibus, earum venatus cõspexi. LAG. At tu Elaphorhoë, de ceruorum venatu differas. ELAPH. Ceruus inter cæteras feras animal generosissimum, velocitate & elabendi artibus instructissimum. Eius autem venatio, vt est omnium iucun-

Damarum
 venatus.

De ceruorum
 venatione.

BB v diffi-

diffima & planè regia, magnorumque
 principum exercitio ac voluptatibus
 accommoda, ita operam impensasque
 requirit non vulgares. Et cum leporum
 capreolorumque captio nullis anni
 partibus intempestiua sit, ceruorum &
 aprorum venatio certa habet tempo-
 ra, huic exercitio destinata. Estque cer-
 uorum venatio à solstitio æstiuo, & mes-
 se tempestiua, & quanquam antè vsur-
 petur aliquoties, hoc tamen tempore
 opportunior vtiliorque censetur, cum
 iam pingues se sentientes, latebras
 quærunt, fatentes incommodam cor-
 poris saburram. Siquidem cerui tunc
 segetibus saginati, clunibusque inprimis,
 ganeis appetendi. Ab æquinoctio au-
 tumnali salire incipiunt admissarij, &
 libidine flagrantissima ad mensẽ vnũ
 agitati, carulientes ceruarum greges
 sectantur, sicque libidine efferantur
 mares, vt & canes & homines impete-
 re soleant. Eo tempore sagittis facillè
 interceptiuntur. Nam tum scemellarum
 greges sectantes, rancentes boatu ad
 mutuam pugnam properant, seq; mu-
 tuo prouocant sub solis occasum è sta-
 bulis

Rancere
 ceruorum
 vox.

bulis prodeunt. Vbi ex voce rancor-
 ris exaudieris, quâ transeant, in dume-
 tis aut opposita arbore latenti facilè
 datur accessus propior, vt iaculatori
 cominus pugnantes inter se ferire bô-
 barda vel arcu cōcedatur. Ceruæ quo-
 que eo tempore sunt accommodæ cu-
 linis. Expleta libidine separant se, ma-
 cie flaccescentes; quare ab eo tempore,
 totâque hyeme, cum ceruina parû
 appetendâ sit, venatio intermittitur.
 etsi interdum hyems glandibus sagi-
 nam restituat & rapis. Fœminæ cum
 iam octonis mensibus ferunt partum,
 aliquando geminos circiter Martium
 & Aprilem pariunt, partumq; in aper-
 to edunt, hominibus tritas semitas mi-
 nus cauentes, quàm quæ secretæ & lu-
 pis ferisq; opportunæ sint. Editum
 partum statim ad cursum exercent, ad
 prærupta ducunt, fugam, elabendiq;
 artem docent. Ad mensem Maium,
 cum segetes incrementum accipiunt,
 saginari incipiunt. Sed hoc tempore
 ceruus cornua abiiciens, delitescere
 densis abstrusisq; viarum latebris
 consuevit, tantisper dum arma resti-
 tuan-

Parrus cer-
 uarum.

Corua
abiicien-
tes.

tuantur. Solet enim anniuersarias ple-
runque exuuias, quasi vernationem,
veris tempore deponere, & recidiam
materiam paucis mensibus recupera-
re. Sinistrum cornu occultari ab illis
putatur, veluti medicamento prædi-
tum, vt Aristoteles, Plinius dextrum,
& castratis cornua non decidere tra-
dit. Anniculis primùm tuberū in mo-
rem erumpunt, aulescuntque pluma-
ta lanugine. Iunioribus initio simpla,
trimis bifida, quadrimis trifida, & sic
deinceps singulis annis adiacentes ra-
mos ad sextum vsque annum. Quare
intra hoc tempus dinosci potest è cor-
num fruticatione: Aetas post incer-
ta. Nam aut similia aut plurium suc-
crescunt ramorum. Sunt qui è den-
tibus ætatem iudicandam velint. Ho-
merus cornu sedecim ramorum com-
memorat, de Pandaro eiusque arcu lo-
quens: *κέρα ἐκ κεφαλῆς ἐκινυ δὲ κἀδάρα
πεφύκει*. Porro ceruorum venatio trifa-
riam institui solet. Aut enim retibus,
aut carbaseis velis cinguntur saltus, atq;
stabula. Vtraque & retia & carbasa,
palis in summitate furcatis (quæ *σάλι-*
νες

Ceruorū
venatio
trifariam
institui-
tur.

nis aut χαλιδάρματα, à Græcis vocan-
 tur) eriguntur. Tertium venandorum
 ceruorum genus, Regi Galliæ familia-
 re, fit exagitatione cerui, pernicipibus
 ad hoc dispositis desultoriis equis, vt
 ceruus his tamdiu exagitatus lassitudi-
 ne fatiscat, àque canibus opprimatur.
 Quartum genus additur à Xenophóte,
 sed nostris temporibus rusticú ma-
 gis quàm liberale, nempe podostrabis, ^{Podostri-}
 quasi dicas, pedum laqueis vel tendi- ^{be.}
 culis, quæ in montibus circa prata &
 fluuios atque etiam iuxta saltus & quo-
 cunque loco ceruus accedere puta-
 tur, collocentur. Modum harum ten-
 dicularum scribit Xenophon, inde, si
 quis requirat, petere licebit: nos hunc
 morem, vt parum his regionibus vsur-
 patum, præterimus. Nostro tempore
 plurimum sagittis bombardisque per
 insidias traiciuntur ab iis, quibus hoc
 à principibus committitur, quoties fe-
 ram ex tempore habere libet, maximè
 iis locis, quæ à principibus ferarum
 asyla designata sunt. De his tribus ve-
 nationum generibus dicemus, quæ
 sunt magis liberales, & exercitio com-
 men-

Indicia.

mendabiliores. Quoties igitur de tribus istis aliqua instituitur, indagatoribus suæ quæque prouinciæ demandantur, quoad certo signo feras delitescere explorauerint. Fit autem id variis indiciis, aut è pedum vestigiis recentibus, aut repertis excrementis, aut denique ex affricu ad ramos aut stipites arborum colligere solent, non procul abesse feras, atque ad eò ex eisdem indiciis magnitudinem quoque cerui metiuntur. Vbi renunciatum, quo loco delitescant feræ, postera die mane venatio instituitur aliquo trium modorum. In omnibus oportet venti regionem obseruare, partim quòd cerui plerunque secundam captent auram (nam ventus aduersus naribus orique irrupens, fauces feræ aridas reddit animamque inhihet) partim quòd secundo vento cedentes canum voces facilius excipiant, partim denique, quòd olfactum sui sequaci turbæ canum adimant vestigiâque fallant. Ad hanc quoque rationem retia figere oportet, vt secundo vento in retia feratur ceruus, néve odore ea prodantur ad-

Venturatio.

aduersa aura. Ceruos & apros prodi-
 tum est à veteribus cantus oblectamē-
 tis capi, atq; ob id ad retia musicæ con-
 tentiones excitati, ad feras deliniēdas
 alliciendafq;. Retia ceruorū sublimia Retia.
 esse oportet, ne fera transfiliat, & sustē-
 rata vallis furcatis leniter, vt mox cōta-
 ctu feræ concidant, eamq; inuoluant.
 Ab vtraque retis extrema parte sta-
 tuuntur custodes impediētes, ac ce-
 leuma venaticum conclamantes, ter-
 rentesq; feram, ne altrinsecus à lateri-
 bus fugam capessat. Diuersa paululum
 à retibus secundo vento topiaria, ac
 scenæ, caueas vocant, è frondosis ar-
 borum ramis instaurantur, quibus la-
 teant principes, heroinæ, & qui canes
 emissarios loris retinent, tantisper dum
 feram propinquam cassibus esse intel-
 lexerint, ac tum demum dimittant,
 adigantq; in retia. Hic summo silentio
 opus. Quare cauendum, ne latibula
 sentiat, siquidem acerrimi est auditus,
 præsertim aures erigens. Proinde ra-
 mos, è quibus caueæ construuntur, sic
 collocare oportet, maximè si in syluis
 sint, (in patenti campo non multum
 refert)

Celeuma
venaticum.

Caueæ.
Topiaria.

refert) vt fródes & folia ramorum non
 sint aduersa, alioqui latebras facillè sen-
 tiet resiliétque. Porrò ante retia, vbi
 erecta fuerint, obambulare nihil vetat:
 sic enim feræ minus fraudem suspica-
 buntur. Verum post retia, si vel ambu-
 lantem, vel clamorem cientem sense-
 rint, terrebuntur. Emissariis igitur suis
 quibusq; locis collocatis, venatores ad
 feras è diuersoriis expellèdas se accin-
 gunt, rectaque secundo vento feram
 ad retia impellunt. Cautos hos quoq;
 esse oportet & silentes, qui in topiariis
 aut caueis latitant, vt canes tempestiuè
 emancipentur & appositè. Quod nò
 fiat, fera continuò insidias suspicans
 retrorsum cursu fertur, aut transuersa
 ex angustiis elaberur, aut claustra cur-
 riculi perumpet. Quod si semel fece-
 rit, post nulla vi in nastiam adigi poterit.
 Vbi namq; in retia compulsa fuerit,
 mox accurrendum, & confodienda, ne
 se excutiat. Nam tanto impetu pede
 ferit, vt hastam atque adeò venabulum
 perfringere videatur. Quod si violenta
 exagitatione ceruum eximium aliquè
 delectum persequi placet, procursum
 & to-

Violenta
 exagitatione
 cerui.

& topiaria non in sylua, sed loco apertissimo statuere oportet, vbi principibus & heroinis, aut quorum gratia venatus instituitur, quique per syluas & dumeta vagari grauantur, in viridantibus scenis requiescētibus liber sit prospectus. Canes ceruarij atque emissarij stationatim collocentur, maximè pernice in locis abditis, latera ceruini cursus cingentibus, & quà maximè feram transcuram verisimile, siue ad anem, siue ad æstiuā aliāve loca asyla, quæ principalibus sanctionibus feris libera relinquuntur, nullis venatorum persecutionibus obnoxia, huc frequenter contendere solent, seu denique ad aliud profugium ceruo familiare. In hoc genere persequendi oportet canum habere succenturiatas copias, equosque perniciosissimos ac muratorios, certis que stationibus dispositis, vt vno exanimato in alium resiliere liceat. Conuentu igitur soluto & sua cuiusque prouincia occupata, venatores stabula petunt, alius numellarium ac therelenchum canem sequitur, qui silentiarius est, loroque oblongo cohibitus

Asyla ferarum.

Numellarius canis.

CC bitus

bitus vestigatorem ad locum diuersorij ducit, ferâque è cubili, velut impetu expulsa, buccinâque, velut classico, ad acuendos canes dato signo, primùm leues excursus canum soluuntur, subsidiariâ copulâ ad certas stationes dimittuntur, quæ fessis succedant. Ceruus è cubili expulsus, canibus excursoribus, equis celerrimis, canum vndique allatantium ac persequentium clangore sic agitatus, aut consuetos colles petit, aut deflectendi eludendique technas machinatur. Si consueta loca petit, facilis persecutio. At si imposturas architectetur (nam solent veteratores illi varia perfugia vitæq; seruandæ præsidia quærere, vbi se latrantium turba peti sentiunt) hic sollicitos esse oportet persecutores. Nam solent plerunque canes eludere, & secum ducere ceruum minorem, quæ grandiori comes esse consuevit. Ne igitur illum pedissequum canibus obiiciat, & ipse veteratorius euadat, experti est venatoris, errorem corrigere canum, & præstigium cerui solertia sua facere irritum, atq; agmen canum excursorium

ca-

castigabundo vociferatu in vestigium reponere. Interdum enim cerui, vrgente vi canum, vltro ad homines profugiunt: Nonnunquam si acrius vrgentur, ceruorum greges petunt, ibique intra turbam gregis, velut nebulam erroris se conicere solent, atque aliquantulum spatij in mixto grege vestigia facere ad negocium canibus exhibendum, ac paulò post ab illorum comitatu sese subducentes per devia longius se proripere, deinde subsistere, vt canes aliena ceruulorù vestigia aut hinnulorum excipientes, diuersà ab illo ferantur. Visus est aliquando ceruus in armentum bubulum irrumpere, insiliensque in bouem prioribus cruribus, armisq; complexum, ad spatiù longiusculum, velut equo vectus postremis tantum vngulis terram radere, vt odorem sui canibus incertù redderet. Fit aliquando, vt à canibus prorsus se subducat, relictaque sylvarum opacitate in campos cursù feratur, atque vbi se profligatum ac prope exagitatione enectum sentit, ad vicòs villasq; accedere solet, id quod non antè facere

Mira cerui
impostura.

Vestigia
in proficif-
so loco nõ
ita odora-
ta vt insyl-
uis.

Celeuma
requisito-
rium.

Ceruus
flumen
petit exa-
gitatus.

confuevit, quàm omni spe confugio-
rum deposita, sic vt sæpe canes vestigia
amittant, quòd in campestribus pro-
fiscissimisque locis ac noualibus vestigia non
sunt æquè odorata, atque in vepribus
ac syluis, vbi & corporis crurumque con-
tactus vestigia reddit redolentiora.
Hic canum impetum, languoremque
cessantem, classico syluestri recreari
oportet. Estque sciti venatoris, oculis
vestigia contemplari, atque hinc collige-
re fugæ tramitem. Oportet autem
venatorem canum omnium & voces
& mores intelligere. Quod si repentinum
conticinium fiat, aut canes huc il-
lucque procurrant, transuersè alia at-
que alia vestigia legentes, hinc celeuma
requisitorium canere oportet, canesque
in gradum legitimæ excursionis
reponere. Exagitatus etiam riuos am-
nesque petere solet, vltimum salutis
asylum: Id quod Homerus testatur de
ceruo Vlyssi oblato apud Circes insu-
lam, ὅς μοι ὑψικερὸν ἔλαφον μέγαν εἰς ὄδον
αὐτῷ ἦεν, ὃ μὲν ποταμὸν δε κατήκει. Idque
facit, siue vt traiciat, siue secundis vn-
dis se committat, aut denique vt siticul-
osum

losum se astuantemque refrigeret:
 Quò cum venator festinus se propri-
 piet, inprimis considerat, quo loco in
 riuum insilierit, locumque vel fronde
 vel alia re notare solet. Interim in flu-
 mine vrgetur lancinatúrque siue in vl-
 teriorem siue citeriorem natauerit ri-
 pam, canibus persequendus. Nam exe-
 stuanti in riuo crura rigescunt, vt in
 cursum fiat debilior. Dum verò ad ex-
 tremum lassitudine adducta fera ope-
 riri cogitur illum atrocem collatran-
 tium canum gregem, certatim eam in-
 festis moribus impetentem, tum ple-
 runque circumuenta fera in obuium
 quemque vel canem vel hominē cor-
 nibus impetu fertur, nisi venabulo aut
 ferro aut balista feriat. Nam aiunt,
 citra ignominiam venatorij honoris,
 ceruo cedere forti viro licere, at apru
 inuadentem declinare, probrosum esse.
 Nisi enim vel retibus implicitus, vel
 canum vi oppressus sit, ferro aut vena-
 bulo ceruum excipere non est tutum.
 Vbi autem strata iam & confossa fera
 fuerit, cauendum, ne vel cornu vel pe-
 de feriat; vtrunque enim periculosum.

CC iij Hinc

Ceruo ce-
 dere licet.

Hinc sequitur catastrophe venatorij actus, & canum decuriæ sparſæ, buccinis communiter, ab omnibus velut *Ἰπνίνιον* accinentibus, conuocantur:

Visceratio
nis cere-
monia.

Ipsaq; visceratio seu exenteratio in corona & venatorum & canum, *εὐγε εὐγε* allatrantium, continuatur. Variæ hîc sunt ceremoniæ in hoc venatorio sacrificio. Exēteratorem peritum esse oportet eorum rituum, vt simul & verbis huic sacrificio vsurpatis vtatur, & lanienam ferinam venatoria cum palestra exequatur, ceruum consuetis ritibus deglubens, scitè membratim incidat, atque vt ait Homerus, *μισυλλον τ' ἀρα τ' ἄλλα*. Canibus debentur libamenta viscerum, idq; velut suo iure voce communiter gestientes, postulant. Tergore detracto, caput recisum numellario seu therelencho, indicij præmium, debetur: nimirum vt capite rodendo fructum nauatæ operæ percipiat ante alios. In capite vermes aliquoties habere ceruos proditum, & nos ipsi vidimus, mēse Maio in Menapiis ceruum exenterari, cuius caput, succis cornibus apertoq; cranio, pollicaribus vermibus,

Mirum
de vermi-
bus in ca-
pite cer-
ui.

præ-

præter capita rubra albicantibus, sca-
tebat. Numellario igitur gratulabunda
suisq; verbis præbenda data si fuerint,
maçte virtute illum esse acclamantibus
venatoribus, mox reliquo venatico-
rum choro suas exenterationis offas
suis ritibus præparant. Ad epulas cun-
ctis classibus decuriisque canum voca-
tis, venatores intra tergum ceruinum
fragmina panum, cruore & visceribus
feræ concisa commixtâque propo-
nunt. Siquis strenuam operam naua-
rit, aut macie confectus sit, huic seor-
sum portio è ceruice, vel ex omafo at-
tribuitur. Quæ cum sic apparatus fue-
rint, tum demum conuiuas ad epulum
instructum, cum ouantium consueta
vociferatione, admittunt. Nam antè
quàm epularum apparatus expedia-
tur, coronæ gestientum epulonum,
ipsas epulas ante tempus captantes, à
venatoribus arcentur fustibus, aut re-
tinentur loris. Inter caninum hoc epu-
lum, cornicines omnes, veluti ad arma,
venaticum concinunt. Aliis in Gallia,
& Italia, aliis in Germania vtuntur ce-
remoniis, & cornibus etiam bucci-

CC iiij nif

Aporum
venatio
triplex.

nisq; diuersis. De Aprorum venatione tu, Philothere, differas. PHIL. Aprorum venatio hyberno tempore conuenit. Tum enim glandibus & fructibus maturis saginantur sues syluestres, & ganæ accommodatiores sunt etiam domesticae. Capiuntur trifariam; aut enim obseruatis volutabris, quibus se recreare solent, configuntur: volutabro arborem vicinam conscendit venator, aut aliam latebram quaerit, antequam ad volutandum accedat sus (nam id praesciri potest, plurimum sub vesperam) & volutantem sagitta traicit. Atque hic modus impetendae suis plus habet voluptatis & minus periculi. Alia capiendae suis syluestris ratio periculosior est, cum vel repertus, ac prouocatus, vel canibus agitatus aper, venabulo petitur: Siquidem agitando efferatur, & in quemuis obuium impetu fertur, maxime si appelles, Horsou, Horsou, mox petit prouocantem. Quare qui eum operiri, aut venabulo ferire velit, hunc vestigiis fortiter niti & consistere oportet, venabulo obiecto. Sponte enim & praecipit proruit in venabu-

venabulum obuersum. Certior erit ictus,
 si sinistra parte pectus petas, fortiter-
 que nitenti consistas, ne cedat, plaga
 facta. Et quia aper rectà laceffentem
 petit, nec percussus cessat, sed plagæ ac
 cuspidi violenter incumbēs renititur,
 nisi venabulum quasi auriculas ha-
 beat, quæ cuspidem remorentur, fera
 ad manum vique ferientis contrà ni-
 tendo impellitur, ipsūmq; configen-
 tem opprimet. Venabulorum igitur,
 quibus sues & alias cominus congre-
 dientes feras ferire volumus, manu-
 bria, atque hastilia, è robusto duròque
 ac firmo sint parata ligno, veluti fraxi-
 no aut simili: Cui ferrum præfixum sit
 valde acutum, & penetrabile, maximè
 ipsa cuspidem, & vtraque acie, quas alas
πτερόεις appellant, ad extremitatem
 ferri, vbi cum hastili committitur, vel
 ipsum ferrū, vt auriculas habeat, quas
 Græci *κνιδόντας* appellant, ne fera in
 cuspidem irruens ad ipsum ferientem
 peruenire possit. Quod si ferrum auri-
 culas non habeat, ad commissuram
 ferri hastili cornei pessuli, vel obices
 firmiter annecti solent, ne vltra pro-

Venabu-
 lum qua-
 le requi-
 ratur in
 sine figen-
 da.

CC v gredi

Apri feriē
di ratio.

gredi possit fera, eo usque vulnerata, néve venabulum altius immergi possit. Sicigitur consistere oportet eum, qui venabulo aprum excipit, ut telum sinistra dirigat, dextra urgeat. Pedum positio manus sequatur, læuus læuam, dexter dextram. Venabulum obiiciat lateri læua, prætergrediendo non multò plus, quàm læuorsum regrediendo, feræ frontem capitique motum obseruans, sciteq; venabulum figat, ne capite vibrato venabulum excutiat. Quod si excusserit, mox venator pronus in terram procidat, virgultisq; humilioribus apprehensis procumbat. Sic enim aper prædentium sursum tendentium curuitate, humi sparsum figere difficulter potest: at si rectus consistat, vulnerari necesse est. Quanquam foemine sues procumbentem, etiamsi minus dentibus ferire queant, mordicus prehensum pedibus conculcant. Quapropter necesse est, ut socij venatores adsint, & in hisce angustiis comites liberent. Idq; fit, si solum venabulum protenderit alius: Nam sic continuò, priore deserto, in

to, in hunc irruit aper. Inde prior exiliens, cum venabulo rursus inuadat feram, ferrumque inter scapulas dirigat, qua parte iugulum est sinistrae, fortiterque ad pectus, ut dictum est, utque imprimat: qui nisi obstet, ad percutientis manum penetraret. Ad hoc furibunda inest vis belluae, ut ea iam occisa, dentes pro feruore candentes pilos admotos exurant, viuentis etiam ignescant, canumque ferè ictum declinantium, pilos incendunt. Catuli facilius capiuntur, si modò à matribus segregari queant, sed hi dum canes sentiunt, in syluosa loca & dumeta se abduunt, matres sequuntur canes, acriusque pro succis pugnant. Tertia venatio aprorum fit retibus, & temporis ventique ratione obseruata, scenisque factis ad eum, qui in ceruorum venatione praescriptus est, modum. Retia in transitu saltuum constituuntur ad nemora, ad valles & cliuos. Insultus fiunt in agros, in paludes, in loca vliginosa, & ubi pabulum reperiunt. Retia obseruantes venabulum ad manum habeant. Indagatores canes agunt, idonea loca

scru-

scrutantes, inuentasq; feras in caſſes
 adigunt. Hi qui ad retia ſedent, vena-
 bulis accurrunt, vtunturq; modo antè
 præſcripto: ſi non adigatur ſus impe-
 tu, & canibus prematur, venator cani-
 bus venabulo ſuccurrit. Et quanquam
 viribus præſtet, nimia tamen fatigatio-
 ne fatiſcit. Pereunt in hac venatione
 plurimi canes, neque venatores à peri-
 culo ſunt liberi. Atq; hæc de aprorum
 venatu: ſi lubet de Luporum quoq; ad-
 dam. L A. Immo & reliquarum noxia-
 rum ferarum. P H I. Luporum venatio
 utilis, cùm propter damna, quæ infe-
 runt pecoribus, tum propter pellem,
 quæ hybernis temporibus idonea eſt
 pellicio. Capiuntur plurimùm caſſi-
 bus & retibus, præſertim hyeme, cùm
 propter niues eſcam à domesticis pe-
 tunt, æſtate in ſyluis denſioribus lati-
 tant, ferisq; victitant. Capiuntur & fo-
 ueis factis, quæ ſarmentis virgultisq;
 ac ſtipula reguntur, oue vel anate vel
 anſere deſuper ſuſpenſis. Alij arcum
 intentum, proq; chorda acutiſſimum
 cultrum habentem iuxta eſcam po-
 nunt, ita vt dum eſca attingitur, arcu
 ferian-

Luporum
 venatio.

feriantur: Alij laqueis ad escam positis capiunt.

Vrsi & sagittis & retibus intercipiuntur, alibi etiam foueis, vt de lupis dictū est. In Sarmatia ingentibus malleis suspensis affliguntur in arboribus, vbi apiaria petunt, vt de apibus dictum est. Nam malleos ascensum impediētes quo vehementius repellunt, hoc impetuosi in eos recidunt. Sunt qui acutissimos cultros affigant arboribus iuxta orificia apiariorum, quibus ascensuri seipfos conscindant: alicubi furcis collo excipiunt: alibi venabulo transfigunt: alicubi venator armatus aggreditur vrsū cultro præacuto accinctus. Vrsus vbi hominem cernit, mox complectitur prioribus pedibus, veluti brachiis comprimendo necaturus. Interim venator tutus armatura, cultro cor vrsi petit atque occidit. Sunt qui obseruant arbores, quas conscendere solent, pomis aut fructibus petendis. Siquidem humiliores arbores non descendit, sed conuolutus defilit. Eo loco palos præacutos figunt, in quos præcipitet se ipse.

Leones,

Vrsorum
venatio.

Leonum
venatio.

Leones, vt tradit Xenophon, fossa capiuntur, suspenso agno, vt supra de lupis dictum. Nonnulli quoque retribus implicantur, alij igne inuadunt: Nam cum ignis impetum sustinere non possit, vndique equites & pedites in belluam impetum faciunt, dextra igne tenentes, atque laeva scutum percutientes: ita turbatus leo in retia adigitur, vt auctor est Oppianus.

Pardalis
quomodo
capiatur.

Pardus mas ac Pardalis foemina, vocatur & Panthera, capitur vino, eodem Oppiano teste. Pardales vt viuas capiant Mauri, putrescentis carnis frustum, iuxta aedificium e lapidibus in hoc constructum, ex longo funiculo suspendunt, deinde e virgultis atque arundinibus ostium rara structura imponunt, per eas vt foetida carnis nidor emanet. Hunc odorem sentientes etiam e longinquo, eius desiderio, properent, accurrunt, & cum attigerint, laqueo capiuntur, qui ad praedictum funiculum alligatus est callide, vt dum esca moueatur, feram comprehendat.

Tigrides

Tigris maximè feræ naturæ, velocitatis

tatisque mirandæ est. Triplicem in quibus ar-
 vtraque maxilla dentium seriem habe- tibus ca-
 re, & aculeos in caudæ extremitate, piantur.
 quibus se cominus tueri, & eminus
 eiaculari queat, tradit Pausanias. Eius
 foetus, quem numerosum producit, ab
 infidiatore, dum mater cibo quærendo
 abest, rapitur equo inprimis pernice,
 aliisque interim desultoriis mansiona-
 tim dispositis, in quos subinde transi-
 lire liceat. Vbi reuerfa foetu vacuum
 cubile reperit, fertur præceps, odore
 vestigans raptorem. Appropinquanti
 abiicit is vnum è catulis: tollit illa mor-
 su, & pondere etiam ocyor remeat,
 iterumque consequitur, & subinde,
 donec in nauem regresso prædatore ir-
 rita feritas sæuiat in littore.

Alces animal vulgus *Esend* vocat: Alees &
 Cæsar tradit, capræ figuram, crura sine Elephan-
 nodis articulisque habere, neque quie- ti quibus
 tis causa discumbere, neque si quo af- modis ca-
 flicæ casu ceciderint, erigere sese pos- piantur.
 se: Et quia arbores illis pro cubilibus,
 ad quas se reclinantes quietem capiât,
 has è vestigiis, vbi est animaduersum à
 venatoribus, quò se recipere consue-
 uerint,

uerint, omnes eo loco à radicibus subruunt, aut abscindunt, vt summa tantum species earum stantium relinquatur. Huc cum se è consuetudine reclinant, infirmas arbores ponderè affligunt, atque ipsè vnà concidunt & capiuntur. Hæc Cæsar: Quem capiendi modum Diodorus Siculus de Elephātis prodit. Verùm in descriptione Alces, Plinius & Pausanias à Cæsare discrepant; siquidem Plinius scribit, Alcen iumento similem, præter aurium & ceruicis proceritatem. Pausanias mediam formam illi tribuit inter ceruum & camelum, quæ fanè descriptio propius ad Ellendas, quas Germani vocant, accedit, quàm Cæsaris pictura. Visum enim id animal nobis prorsus mansuetum, Principi nostro è Polonia missum, equi aut cerui maioris magnitudine, colore asinino, cruribus flexibilibus, equi aſiniq; pabulo ali solitum in stabulis. Pausanias addit, solam Alcen ex animalibus inuestigando non reperiri, sed alias feras venando casu interdum capi; nã abdere se in conualles & speluncas solitudinis, rarò in conspectum venire hominis,

minis, hominemque è longinquo odorari: Elefantos, præter dictum modum, Diodor. Siculus commemorat ab Æthiopicibus aliis infidiis capi, Ælianus foueis tradit capi, sed beluas facillè fraudem sentire, & in venatores conuerti. Quare tubarum clâgoribus, armorumque concussione, & ignem incédentes venatores, & facibus in eos iactatis terrent, atque in foueas adigût. Nonnunquam incendunt syluas, vbi latitant, & cùm ignem, sicut & leones, metuant, non audent progredi. Elephanti, dum cicurantur, panibus, hordeo, caricis, vuis, mielle, alliis, cepis, item palma & hederarum fasciculis copiosè aluntur. Qua autem arte mansuesciant, Aelianus docet. Nihil ex hac belua vescum, nisi promuscis, & labra, ac cornuum medulla.

Simiæ duobus capiuntur modis, vt Strabo scribit; vno, cùm venatores eas in arboribus confidere vident, catinû aqua plenum in conspectu ponunt, oculos ex ea abluentes, postea visco pro aqua posito recedunt: cùm autem hoc animal sit imitatum & mimi-

Simiarum
capienda-
rû modus.

DD cum

cum, ex arbore descendit, & visco se il-
 linens, palpebris illitis occœatur atq;
 capitur. Alter capiendi modus calceis
 fit ad eundem modum, calceantibus se
 venatoribus, relictisq; aliis pufillis, &
 intus visco illitis, quos vbi imitatrices
 induxerint, facile capiuntur.

Vri vena-
 tio.

Vros memorat Cæsar magnitudinē
 paulò infra elephantos, specie, figura &
 colore subnigro & fusco, velocitatē
 que excellenti. Cornua quoque tauri-
 nis similia, Solinus tradit, in quibus
 tantum robur, vt hominem armatum
 cum equo ventilare, Albertus prodat,
 neque homini neque feræ, quam per-
 spexerint, parcere: hos studiosè foueis
 capi atque interfici, eoque exercitio
 iuuentutem Germanorum durari, te-
 statur Cæsar: & qui plurimos ex his in-
 terfecerint, relatis in publicum corni-
 bus, quæ sint testimonio, magnam fe-
 runt laudem. Sed mansuescere ad ho-
 mines, ne paruulos quidem exceptos,
 possent. Amplitudo cornuum, & figu-
 ra ac species multum à nostrorū boum
 cornibus differt. Horum boum ingens
 copia hybernis temporibus in Polo-
 nia,

nia, Sarmaticisque regionibus reperitur, vbi ex arboribus eos sagittis configunt, aut ex equis velocitate præstantibus, aliis alios subleuantibus in persequendo.

Bifontum venationem describit Pausanias in Phocicis. Inuenta fera, venatores locum decliuem, & in conualles demissum, primò sepe firma cingunt: deinde illam, quæ ex aduerso est, in extremitate planiciem, tergoribus recenter excoriatis sternunt: Sin coriis recentibus destituantur, pelles aridas oleo lubricas factas sumunt. Inde qui equitando plurimum valent, bifontes in eum locum propellunt: hi in primis statim tergoribus labantes per acclive deuoluuntur: Ibi fame aliquot diebus ferocia fracta, pascuntur pini baccis, atque sic tandem vinculis circumuenti capiuntur.

Bifontum
venatio

Ibices, quæ capræ syluestres, vel capræ, vel rupicapræ appellantur, quas Plinius cornua in dorsum aduersa habere scribit, scandendo in scopulos persequuntur venatores, vt missilibus configant. Mira enim scandendi sa-

Ibices quo
pacto ca-
pianur.

DD ij lien-

liendique ex rupe vna in aliam arte pollet hæc fera. Et cum non datur aliud effugium, ad rupem aliquam inaccessibleam transiliens cornibus se suspendit tantisper, dum venator se aliò conferat. Habet enim cornua minora caprinis, non dissimilia hœdorum cornibus sed retrorsum incuruis, vt à tergo, velut vncis, se librare possit atque suspensam tenere. Plerunque autem ad ea præcipitia montium feram sequuntur venatores scandendo, vt descensus non detur, id quod Maximiliano Imperatori contigisse perhibent: eius rei indicia non procul ab Oeniponte videntur.

Crocodilus.

Crocodilus, *αμφίβιον*, & terrestre & aquaticum animal, oua pariens excludensque, capitur, vt Herodotus scribit, hac arte: Venator primò tergum suillum hamo circumdatum perfert in fluuium medium, ad crocodilum alliciendum: Deinde in ripa fluminis porticellum, quem viuum tenet, verberat. Vocem hanc audiens Crocodilus accurrit, tergumque, quò hamus tectus, deuorat. Attracti ante omnia oculos

ye-

venator cœno opplet, alioqui difficulter cohibiturus. Feras si necare studes, cibo admisceto tithymallum, ranunculum, aconita: iis enim pharmacis vel necantur vel attonitæ capiuntur. Molestior fortassis vobis sum prolixiore mea de feris capiendis commemoratione. L. A. Nequaquam: vnum restat de viuariis ferarum. PHI. Viuaria ferarum cùm hoc tempore non sint rara, nobilium prætoriiis ac prædiis, neque novum inuentum, de his pauca subiiciam. Plinius tradit, Fulvium Hirpinum, qui mox Lucullum imitatore habuerit, viuaria primùm vsurpasse, cùm tamen Cyrum & alios plerosque longè antè viuariis ferarum vsos constet. Hodie quoque in Italia, Gallia & Germania crebra visuntur, nusquam autem frequentiora, quàm in Anglia, vbi passim nobiles prætoriiis habent adiuncta viuaria, quibus damæ, cerui, aliæque feræ septis clauduntur ad voluptatem. Feræ autem, quæ viuariis idoneæ, potissimùm sunt lepores, cuniculi, damæ, sues, cerui, capreoli. Leones autem & vrsi, lupi, leopardi, & ra-

DD iij pacia

De viuariis ferarum, theotrophiis.

pacia truculentâque animalia repagulis
 potius continentur. Conuenit autem,
 proximum ædificio vel prætorio habere
 clausum viuarium, idque vel muro,
 vel fissilibus stipitibus perforatis,
 (quibus ramices inferuntur per transuersa
 latera, interuenientibus certis spatiis
 defixis) quasi vaceris clatrare, vel asseribus
 connexis claudere, quò minus exitus feris
 concedatur, unde quoties libeat, feras quasi
 de cella promere liceat. Aquam in promptu
 esse conuenit, quæ si desit naturalis, aliunde
 vel inducenda, vel fossis procuranda, prout
 patrifamiliâs conducit. Maximè tamen fons
 scatens desideratur, vel viuus, qui feris in
 primis expetitur. Eligendus autem locus &
 gramine ac stirpibus arboribusque abundans
 & glandibus, pomis que syluestribus. Sunt
 enim eadem pecorum syluestrium pabula,
 quæ cicurum. Temporibus autem hybernis
 pabulum denegantibus, & quando partus
 edunt, succurrere clausis oportet scæno,
 & quid locus aut facultas præbet, pabuli
 vice suppeditare. Minoribus, veluti lepuscu-

pusculis & cuniculis, olera administra-
re. Iam tu, Ornithenta, de tuo aucupio
differas.

DE AUCVPIO.

ORNIT. Secundum venationis ge-
nus est auium, & aëriorum animalium
persecutio, quam Græcè *ἰξομαντὴ* vel
ἰομαντὴ, Latine aucupium vocamus.
Est hoc studium præter alia principum
atque heroum exercitia longè com-
mendatissimum, omnibusq; obletan-
di numeris instructissimum, siue inge-
nuitatem exercitij seu voluptatis ho-
nestatem expendas. Siquidem hoc
studio corpus moderatè longeq; expeditus,
labore ac periculo minore ve-
getatur: Ferarum autem persecutione
immodico labore per inuia, dumeta,
syluasque impeditas venator lassitudi-
ne sæpe fractus fatiscit, aut in furibun-
dum aprum aut ceruum efferatum im-
pulsus in vitæ discrimen coniiicitur.
Adde quòd hoc exercitium minore
sumptu atque apparatu expeditur. Nā
ferarum venatio, & canum omnis ge-

DD iij ne

neris gregem requirit, & retia sumptuosa, vt taceam venatorum turbam, qui canes ducant, vel insectentur feram, vel qui ad retia desideant, Auceps verò ὄρνιθος ἄρπυξ vnus instructus, aut reti, aut visco aut deniq; accipitre suum exercitium exequitur. Est autem hoc studium ferè triplex, & vel accipitrarium quod auibus rapacibus, aut retibus & instrumentis, aut visco & insidiis alius exercetur. Accipitrarium autem & volatile aucupium, veteribus non ita in vsu, yti nunc omnibus Principibus & heroibus est frequētatum, cum alia venandi genera iam inde à diluuiο vsurpata reperiantur, vt tam Hebræorum quàm Græcorum & Latinorum literæ testantur. Budæus, eruditiq; vetustatis indagatores mirantur hoc solum non fuisse in vsu, præsertim cum Aristoteles tanta diligentia, maximifq; ab Alexandro suppeditatis sumptibus, omnium animalium naturam descripserit, nusquam tamē accipitrarij aucupij meminerit. Plinius super Amphipolim scribit, Thraciæ populos atque accipitres societate quadam aucupa-

Aucupiu
triplex.

Accipit-
rium au-
cupium.

cupari: hos quidem ex syluis & arundinetis excitare aues, illos superuolantes deprimere. Iulius quoque Firmicus, qui fuit temporibus Constantij, Magni Constantini filij, mentionem facit huius aucupij, quod & Budæus Gallia ornamentum annotauit. Indos Ælianus tradit coruos & miluos à pulis mansuetos reddere, instituereq; ad venatum, vt suprâ de leporum venatione dictum. Hodiè maximè vsurpatur, & generosa exercitatio existimatur, principibus & monarchis vsitata, vt quæ voluptatis plurimum habeat. Exercetur autem hoc aucupium volatile, rapacibus auibus inedia vigiliisq; domitis. Domantur in hunc vsum non solùm accipitrum falconum varia genera, verum etiam vultures, corui, quibus non aues solùm, sed lepores etiam & cuniculos venantur. Videmus enim naturâ accipitres, miluos, coruos, innoxiiis auibus insidiari. Accipitrarius auem rapacem gestat, pugno infidentem, comitatusq; cane vestigatore, qui vel perdices, coturnices aliasq; aues minore accipitrum genere persequatur,

DD v tur,

tur, eque latebris excitet, vt auolare
tentantes à prædatrice intercipientur.
Plerunq; enim perdices, coturnices,
aliæq; aues, vbi hostem adesse sene-
rint, in sublime sese attollere non au-
dent, sed in frutera se abdentes, malunt
canibus hominibusque, quàm iurato
hosti in prædam venire. Maioribus
venatricibus auibus lepores atque cu-
niculos hoc modo capiunt. Aliæ emi-
sæ circumuolitant tantisper dum à ca-
nibus atque venatoribus excitetur
præda, quam pernitate instructæ di-
ripiant atque humi depressam confici-
ant. Aliæ non nisi volantem prædam
impetunt, quam si impediti assequi nõ
queant, circumuolitando in propin-
quo latitantem commonstrât vt à ve-
natoribus comprehendatur. Sunt &
sublimipetæ, quæ ardeas atque id ge-
nus auium, trans nubes scandendo
persequuntur eousque, vt hominum
conspæctum euadant. Atq; hi maxi-
mè sunt principibus in delitiis. Sunt &
sublimiuagi, qui neglecta interdum
præda, cùm differenauit ad meridiem,
plerunque apricatione delectati in nu-
bes

bes licentius subuehi solent, & diu ex hominum prospectu auferri, quasi quidam emanfores, Quod prouidentes magistri accipitrarij proteso pugno reuocant, aut receptui stentorea voce canunt, interim scapum oblongo loro iactantes rotantesque. Quare cum sublimiuagi longissimè & vltra famam in alienas regiones auolent, appenduntur eis tintinnabula cum orbiculis argenteis, quibus veluti indicibus, insignia domini inscribuntur: Vndè saepe a multis miliaribus capti, agnitis insignibus, ad dominos remittuntur. Accipimus à quodam Principis accipitrario, affirmate, cum fortè circa matutinum tempus in Menapiis aucupio vacaret, accipitrem vento abreptum, eodem die circa quartam pomeridianam in Prussia venationi volatili interuenisse, atque in præda captum, agnitoque Principis signò remissum, cumque rogaretur, quo tempore captus, cognitum eodem die, quo auolarit, interceptum fuisse. Accipitrum genera plura memorantur ab Aristotele, quorum pluribus in venatione aucuparia

Accipitrū
genca.

vri-

vimur. Gallis vocantur *Oyseau de proye*.
 At modo rapiendi venandiq; differūt:
 nam alij humi confidētem columbam
 rapiunt, volantem non item, alij vo-
 lantes impetunt. Inter hæc accipitrum
 genera buteonem præcipuum narrat
 Aristoteles: Græcè *τερόρυς* à numero
 testium dicitur: et si Plin. etiam æsalonem
 vocet. Germanis videtur esse
Smerling / Gallis *Buysart*. Item *Falco-*
nes, Palumbarij, perces, nifus, Germa-
 nis *Sperbër* / Gallis *Espernier*, quo in
 venandis palumbis ac perdicibus vtū-
 tur. Fringillarius vel leuis accipiter
Baumfalck. Stellaris accipiter, *Blau-*
sus / Pernices, *Gyrfalck*. Accipiter
 ardealaris, Gallice, *Faucon haerennier*. E
 Creta afferuntur magni precij, *Scacu-*
rios vocant Galli & Germani. Ex omni
 genere accipitrum rapacium, alij sunt
 nidularij, qui ex nido rapti domi ado-
 leuerunt, Galli vocant *Oyseaux niez,*
prins au nid. Hi vt obsequētissimi, ita
 non sunt optimi: alij sunt ramales, qui
 iam ferè adulti nidū deferentes, per ra-
 mos passim auolantes capiuntur: hi ni-
 dularijs præferuntur: nam pernicitate
 ni-

nidularios vincunt. Item peregrini,
 qui vt sunt pernitate commendabi-
 les, ita negotio maiore curantur, vt
 qui ab infantia non obduruerint. Hi
 sunt duorum generum: Hornotini vt
 Budæus annotauit, præstantissimi pu-
 tantur, id est, qui antè quàm deplu-
 mescant, mansuescunt: Anniculi, id
 est, deplumes, item bimi, trimi, deinceps
 ad obsequium redigi non possunt.
 Omnibus iam dictis generibus
 alij aliter vtuntur, alios vocantes cam-
 pestres, perdicarios, leporarios, pi-
 carios, alios lacustres, riuularios, ana-
 tarios. Hi anates, ardeas, grues, spe-
 ctanda virtute è sublimi deturbant.
 Ardea enim quoties imminere ho-
 stem cernit, sublimis fertur in auram:
 hoc eam insequente, certatim sic nu-
 bes petunt, vt hominis sæpe prospectū
 effugiant, tantisper dum venatrix su-
 blimior facta prædam inuolutam vn-
 guibus in terram mutuo rotatu detur-
 bet, atque leporariis aut venatoribus
 excipiat. Industrias aliquando Precium accipitur.
 huiusmodi aues principes magno mer-
 cantur: siquidem constat quingentis
 aureis,

Domandi
ratio.

aureis, atque amplius, regibus & principibus venditos. Domandi ratio præcipua, vt oculorum palpebris commissis vel occlusis, circuloque cui insident agitato, inedia longisque vigiliis fatigantur. Post alligantur funiculo, & esurientes primùm cominus, & paulatim longius alliciuntur, donec assuescant, & ad vocem magistri liberi auolantes citra funiculum reuertantur. Accipitrarium oportet auem crebrò manuchirotheca tecta insistentem deportare, & escam præbere, vt magistrũ eiusque vocem cognoscere discat. Anniuersaria cura plumas in auariis amittunt, quod mutare vocant vulgò, & a numero annorum, quoties deplumauerint, nomen accipiunt ferè. Ineunte autumno accipitrarij saginam auarij medicamentis exinaniunt, rursusque ad prædam instituunt, inedia perdomitant, inditis in os stupeis turundis, vel bolis auiditatem eorum ludificantes, simul vt sic euocatis excrementis auidiores reddantur, ac fame excitatæ obsequentiores fiant. Hyeme etiam ad gelu sub dio algere, vtile. Nonnulli si

algeant, continuò inhorrescūt & morte periclitantur, reiecta ingluuie. In omni genere veterani difficilior extenuantur, & minus volucres, sed ad prædam solertiores, & minus obnoxij. Terram enim volatu stringentes deuolantem auem excipere nouerunt, aut angustis finibus latebram eius circumscribere, ne venatores aberrant. Tyrones vt veloces, hoc magis exspantantur & aberrant. Ramales atque nidularij initio sunt in tenebrosis constituendi, & vbi primùm ad venatum produxeris, non subito mittendi perdicibus capiendis: Quia si robustior præda se excutiat & vincatur, auis fit meticulosior: quin potius tyrociniuum exerceat in coturnicibus & minoribus prædis rapiendis. Aut si velis maiusculas aues capere, accisis alis, auem grandiore præbeas diripiendam. Eo exercitio fit audentior ad validiores etiam capiendas. In Martio & Aprili proiciendis veteribus plumis in caueam, auarium in hoc factum mittitur dispositum ad parietem, alicubi loco aprico & meridianum solem excipiēte

Aucupij
secundus
modus.

Fulica
quomodo
capiatur.

Struthio
cameli.

te. Interim pascendi bona carne, veluti columbina, vel gallinacea. PHIL. De volatili accipitrum falconumque venatione iam satis: perge ad reliquas partes aucupij referendas. ORNI. Quando sic videtur pergam, ac primum de peculiarium quarundam volucrum aucupio differam. Fulica, inquit Aristoteles libr. 9. de natura animalium, capitur spuma. Appetunt enim eam avidius: quocirca spuma in spersa eas venari in usu esse, & carnem earum probi odoris, excepta posteriore parte patet. Struthiocameli, aues certuorum magnitudine, collo & capite oblongis, lateribus alatis, cruribus firmissimis, pedibus fissis, propter molem corporis altius volare non possunt, ac celeriter currunt. Hos arcu, ut Strabo testatur, venantur quidam, alij struthorum pelibustecti: nam dextram pelle colli operiunt, atque eum sic mouent, uti animalia collum, sinistra semen spargunt è pera desumptum, eo auem alliciunt, in conualles abigentes, vbi plures animal circumstantes sternunt: Aelianus scribit cursu deficientem, lass-

lassitudine comprehendi ab equitibus
 Diodorus Siculus alios quoq; modos
 capiendorum Struhio camelorum tra-
 dit. Perdicum venatio varia est: nam
 hæc avis astutia valet, vt Aristoteles &
 alij posteriores prodiderunt. Etenim
 cum perdices & coturnices, quibus
 longè volandi facultas deest, terre-
 stres, vt ait Plinius, potius quàm subli-
 mes sint, nec alti volæ: non nidis posi-
 tis, sicut aliæ aues, sed in aprico, in se-
 getibus & vepretis, oua edunt & incu-
 bant, vt accipitrum iniuriam vitare
 queant. Pullos fouent ducuntque gal-
 linarum more. Cum aliquis venando
 nidum accesserit, prouoluit sese per-
 dix ante pedes venantis, veluti capien-
 di spem præbens, sicque venatorem
 abducit, quousq; pullis effugium de-
 tur, post ipsa uolans prolem reuocat.
 Perdicum venatio vulgaris aut fit ac-
 cipitre, aut retium nassa, veluti sacco.
 Si accipitrem & canem habeas vesti-
 gatorem, excitatæ ad volatum ab acci-
 pitre capiuntur: Sin autem conspexerint
 prædonem, antequam excitentur,
 sese attollere non audent, sed procur-
 rentes

De perdi-
 cibus, &
 coturnici-
 bus capiē-
 dis.

rentes sese in vepreta aut segetes ab-
dunt, ibiq; à canibus capiuntur, vt an-
te dictum. Alia venandi ratio perdi-
cum fit reti, non lato sed longiusculo,
atque veluti brachiis extenso, quod in
extrema parte nassam veluti saccum
habet. Auceps velequum habet, iuxta
quem occultatur (nam equum non
vitant) vel tegumento vitur in equi
formam composito, aut rubro nigrò-
ve panno scuti instar protegitor ante
pectus, ne ipse conspiciatur ab au-
ibus, perque foramina ipsas specularur.
Vbi conspexerit, paulatim progre-
diens aues sensim & ipsas se agi patien-
tes in saccum retis cogit ingredi, atque
sic capit. Coturnix quia in segetibus
habitat, auis est ad Venerem vehemē-
ter prona; hæc fistula vocem sceminae
imitante inuitari solet, quam vbi au-
dierit, cursu celeriore se proripit eò,
vnde vox illa exauditur. Ea igitur via
intermedia plaga extenditur, in quam
accurrendo vltro se coniicit. Ex Cle-
archo Solensi Athenæus tradit, cotur-
nices sub tempus coitus, si quis laque-
um ad speculum è regione posuerit, ad
id, quod

Coturni-
cum aucu-
pium.

id, quod in speculo apparet, accurren-
tes in laqueum incidere. Communi-
ter aues capiuntur variis modis: alij
tradunt, alium coctum, vt non rena-
scatur, obiectum auibus, si deuoraue-
rint, sic stupere, vt manu capiantur. La-
queis retibusque capiuntur aues, &
minores, pantheris, hoc est, retibus sal-
tabundis, quæ expanduntur super ter-
râ, capiuntur. Cornices capi proditur,
si nucé vomicam edant. Visco capiuntur
aues illitis virgulis, positisque eo loco,
vbi vel ad escam vel alia causa aduolare
solent. Harum virgularum contactû
implicatæ capiuntur. Figuntur virgulæ
in arborum lateribus, nempe ceraso-
tum, vitium vel etiam siluestrium ar-
borum alligatæ, vel in cauea, apposita
vlula, vel cantatricibus auiculis; quibus
cum alliciantur, vbi viscosas virgulas
attigerunt, capiuntur. Capiuntur & ma-
iores aues, virgis maiusculis visco obli-
tis, esca ad inuitandum apposita vel su-
spensa. Visco quoq; illita virgula, pedi-
q; sturni alligata, vbi gregem sturnorû
aduolantium videris, demisso viscosis
virgulis instructo, hic cum in turmam

Panthero
retis ge-
nus.

Tertius
modus au-
cupij.

EE ij se in-

De tertia
venatio-
nis parte.

se ingerit, plures secum trahit captiuas.
Hæc habui quæ de meo exercitio in
medium conferrem. Iam ad te, Halieu,
rediit periodus.

DE PISCATIONE.

HALIEVS. De piscinis villaticis &
priuatis superius Piscinarius copiosè
differuit: Nos tertiam venationis spe-
ciem, nempe Piscationem ἀλιθιολω-
hoc est, capiendorum piscium ratio-
nem persequemur. Nam cùm humana
solertia nihil intactum relinquat, siue
in terra, siue in aëre, atque aqua, & om-
nia hominis imperio, præter superos,
subdita sint, quântumuis immanes bel-
luas, tam aëreas & marinas, quàm ter-
restres, homo sibi subiicere, suoque
vsui seruire studuit. Siquidem non ele-
phanti modò & leones & auium exa-
mina, parere coguntur homini, verùm
etiam, quæ Pontus gignit formidolosa
atque aspectu horrenda, cete, testu-
dines, phocæ, hyænæ, canes marini, la-
mix, zygene, ipsiis terrestribus horribi-
lora

liora monstra, & nationibus metuen-
 da, tamen ab imbecilli piscatorum ge-
 nere capiuntur. De piscatu pauci
 (quod equidem sciam) & apud Lati-
 nos & apud Græcos scripserunt, præter
 Oppianum, qui contractius, atque so-
 lum de capiendis piscibus marinis scrip-
 sit. Aristoteles, Athenæus, & Plinius
 de piscium natura quædam tradide-
 runt: De piscibus autem capiendis vel
 parum admodum vel nihil. Columella
 de piscinis & piscibus alendis scripta
 reliquit, & Aelianus sparsim nonnulla.
 Piscium usus humano generi, sicut &
 aliorum animalum est concessus sin-
 gulari Dei beneficio: cibum enim præ-
 ber utilissimum & lautissimum. Multæ
 gentes solis piscibus victitare dicuntur.
 Oritas & Arbias gentes Ichthyopha-
 gos esse, qui domicilia quoque è pisci-
 um ossibus faciunt, portas è costis, & è ver-
 tebris mortaria, testatur Strabo: Item
 panem è piscibus ad solem tostis atque
 contusis, addito paxillo fermenti.
 Principio piscatorem Oppianus, sicut
 res ipsa docet, non minus, quàm vena-
 torem vigilantem, laboriosum, rigoris

Arbias
 Ichthyo-
 phagi.

Piscator
 qualis po-
 stulatur.

EE iij &

& æstus patientem esse vult, item sagacem, vt piscium fraudes eludere queat. Instrumentis huic arti idoneis instructus sit oportet, nempe retibus, tridentibus, fuscinis, hamis, nassis, atq; id genus aliis ad piscationem necessariis, vt mox dicetur. Porrò tunc piscatio instituenda est, cum pisces, desiderio sceturæ, loca tepida adeunt: tum enim maximè capiuntur, vt Aristoteles tradit, maximè sub solem orientem, vel paulò post quàm occiderit: tum enim maximè visus piscium fallitur. Hyeme vada petunt, alij in limum aut arenam, alij in scopulos se abdent. Ad vernum tempus & æstate in sublimè redeunt, cum herbæ virescere incipiunt, littoribus appropinquant. Pisces qui in mari degere solent, prope fluuiū aliquem aut lacum, cum partui sunt vicini, è mari in lacus aut fluuios prodeunt, cum quòd aqua à ventis tempestatibusq; liberà amplexentur in partu, tum ne beluis maris, foetus exponant. Atque ideò in Pontum Euxinum secedunt, qui ob id plurimis piscibus abundat, quòd beluis marinis rapacibus nō sit

Piscatio
quando
instituenda.

THEO
doxius. Ver
ne terra, p
orum incitan
nigque arcerun
nēt cum omni
mpis, nullam
religie proced
tremas sequ
ere, neque ali
to tradit Ac
neni id ab aliis
alios aliter,
poseruati cert
fiscemina cou
tur, ventres
partu mares
ate, qui vol
num. Tem
oda, autum
scium, maxi
m pisces dor
mbus capiu
averò merid
m ad factum
m conciten
alij hyeme
inum hyer

fit obnoxius. Verno tempore germi-
nante terra, pisces quoque, sicut alia,
ad coitum incitantur, & alij oua arenis
petrisque atterunt, alij natando expel-
lunt: Et cùm omnes reliquos semel, lu-
pum his, mullum ter parere tradunt:
maresque procedentes semen sparge-
re, fœminas sequentes exorbendo ex-
cipere, neque aliter coire, etsi ex He-
rodoto tradit Aelianus, reprehensum
tamen id ab alijs; nam coire omnino,
sed alios aliter, idq; tanta celeritate,
vt obseruari certi vix aliquid possit. Pi-
scis fœmina coitus tempore matrem se-
quitur, ventrem eius rostro pulsans,
sub partu mares fœminam similiter, de-
quare, qui volet, legat Massarium in
Plinium. Tempora piscationi accom-
moda, autumno probantur post solis
occasum, maximè prima nocte: nam
tum pisces dormitant, & facibus lu-
centibus capiuntur quiescentes, bru-
ma verò meridie, vere toto die, quòd
tum ad fœrum euagentur, & in Vene-
rem concitentur. Alij æstate capiun-
tur, alij hyeme. Nam hippurum & co-
racinum hyeme non capi, sed tantùm

Tempora
piscatio-
nis.

EE iij æsti-

Pisces qui-
bus locis
delecten-
tur.
Ventura-
tio.

Piscandi
varij mo-
di.

æstiuis diebus constat: atque tum can-
cri fluuiatiles, & troctæ commendabi-
liores. Pisces alij aliis locis delectantur:
alij inter saxa, alij in arenis, alij in vluis
herbidisque locis versantur. Exploran-
dus est ventus, vt sit tranquillus, alie-
nus à tempestate. Et sicut in terrestri
venatione, sic in piscatu, Noto spirante
retia aduersus Boream, & contrà Bo-
rea flante, in Notum trahenda: Euro
spirante, aduersus Zephyrum dirigen-
da retia, & contrà. Piscandi varij mo-
di. Traditur, cyclamini pharmaci
subacti odore pisces veluti ebrios &
infirmos reddi, adeò vt manu capian-
tur, atque ideò ichthyotheron dici.
Idem de hyoscyamo proditur. Aelia-
nus quatuor memorat piscandi gene-
ra, nempe reti, nassa, hamo, atque con-
to: Retium, existimat vberiolem, sed
supellectilem requirere variam. De
his superius dictum in venatione. Con-
seruantur autem retia piscatoria diuti-
us, vt in venatione ferarum dictum.
Nassarum vsus, quia insidiosus sit, in-
genuum hominem minimè decere,
quidam opinantur: Hamo autem pi-
scari

scari libero homini magis decorum existimât. At quæ conto fit, eâ esse strenuissimam, & hominem requirere robustum, ad eam requiri perticam rectâ oleaginam, & funes è sparto contextos, & tædas atque faces pineas ac resinofas: nauem paruam, & remiges validis brachiis. Proditum est, tẽpore hyberno, cùm Ister glacie constrictus sit, piscatores glaciem in orbem perfodere instar putei; huc cùm lucis desiderio pisces conueniunt, facillè capi, vt Aelianus tradit. Idem glacie secta securibus, verriculis pisces capi, vulgare est. Alij calamis longis adnectunt setas equinas, alij hamis incuruis annexa esca, alij lina & funiculos contextos è nauibus iaciunt, alij multiplices hamos expediunt. Sunt qui nassis, atque his diuersis: Nam quædam ex saligneis virgis contextæ, nonnullæ è linis consistant. Alij plumatis funibus piscantur, quemadmodum lepores in segetibus superius diximus aliquos venari. Quædam expedito vtuntur piscandi modo, perticæ alligât rete, sacci in morem inferius clausum & angustû, superius pa-

rulum idque imposita esca in aqua demissum subinde reducunt, captosque pisces eximunt. Item modus capiendi corbe, fiscellis, in stagnis, riuisque herbiculis atque vluva obnoxiiis, vimineo cophino, superius inferiusque patente, eoque subito demisso in vadum, qui hoc modo cinguntur cophino, pisces capiuntur. Alicubi in riuulis ad faces noctu pisces fuscinis conficiunt. Crebrior piscandi maxime in mari & fluminibus modus verriculis expeditur vel sagenis. Retia sunt haec oblonga, & mediocriter lata, altrinsecus funibus alligata, ex vna parte plumbei globuli, ab altera suber annectitur. Atque hoc quidem lignum propter leuitatem in sublimi aqua sustinet eam partem retis, alteram cogit plumbum subsidere. Pars vna verriculi scaphae imponitur, altera parte in ripa relicta, nauiculaeque in altum per gyrum ducta, ad ripam tandem reuersa, totum rete ad litus retrahunt inclusis piscibus. Plinius ait interesse capture, si iteretur gurgis. Et Aristoteles testatur, si gurgitima saepius terantur, plures capi secundo

Verriculi
 vsus.

do iactu quàm primo. Est & retis genus, quod geminis perticis in mare mittitur, subitòque pisces comprehendit. Aliud, in modum papilionis aut tentorij contextum rete inferius plûbatum, in sublimi nodosum. Eius caudam sinistra tenet piscator, dextra in altum iacit rete, idque subsidens pisces, qui eo loci sunt, cingit, & cùm retrahitur, claudit. Eadem aquatilium genera aliubi atque aliubi meliora. Littorales pelagicis meliores, contendit Aristoteles, quippe qui cibo copiosiore meliorèque pòtiantur. Lupi pisces in Tiberi amne inter duos pontes laudantur, rhombus Rauennè, muræna in Sicilia, elops Rhodi, ostreis saporem optimum Lucrinis adjudicant quidam: Sturio ad ostia Rheni, siluri in Danubio & Mæno, salmones Rhenenses varij in montanis riuulis, haleces, sicut & piscis, qui induratur, ex Oceano Germanico commendabiliores. Cæterùm vt sunt pisces varij, variique piscandi modi: sic non omnes esca capiuntur. Nonnulli priusquam appetant, odorantur. Inesse enim iis & au-

Qui pisces
vbi meliores.
res.

Piscibus

& auditū
& olfactū
in esse.

ditum & olfactum, experientia com-
pertum est. Quosdam & speluncis la-
tentes, fassamento illitis faucibus sco-
puli, piscator expellit, velut sui cadaue-
ris agnitionem fugientes. Cōveniunt
que ex alto ad quosdam odores, vt se-
piam vltam, & polypum, & ob id co-
guntur in nassas, sentinas nauium fu-
giunt, maximè piscium sanguinem.
Non potest petris auelli polypus, sed
cunila ad mota, ab odore protinus resi-
lit, vt ait Plinius. Aliqui pane inescan-
tur, & vocati adsunt; sic assueti pasci.
Purpuræ & aliquot alij aquatici fœti-
dis delectantur. Minores hamis mino-
ribus, distentis etiam caprinis pellibus
sæpe capiuntur.

Cete.

Musculus
piscis.

Cete grandis belua, (Nearchus vi-
cenūm & ternūm passuum refert) ipsis
nauibus metuenda, in Hesperio mari
plurimum visitur, & Oceano, tarda in-
cessu. Est musculus piscis exiguus
aspectu, sed cauda longiuscula, hic
monstrum ducit, illud verò sequitur.
Quare musculo viuo, cete rarò capi-
tur, verūm duce capto, non difficilè ca-
pitur belua, & viæ & consilij experts,
vtpote

utpote noctu caligans oculis. Custode igitur capto, apparet monstrum eminentibus extra aquam pinnis. Piscatores rudentes benè compactis nodis extendunt, qui ne abrodâtur, catenis intextuntur per multos orbis. Ad hæc vtres spiritu distentos alligant, eosque in pelagus demittunt. In hamo inditur esca, iecur aut armus taurinus, quem vno ictu deglutire queat. Mox præparatis securibus, & ingentibus gladiis, adoriuntur monstrum, sed taciti, ne rumorem sentiens in profundum descendat. Escam rapiens & deuorans capitur, funibusque trahitur. Et nî vtres funibus annexos habeant piscatores, vnâ cum nauibus facîle mergeret immanis belua. Sed dum in vtres cedentes sæuit, interim piscatoris ictu confoditur, & in terram trahitur.

Eiusdem ferè magnitudinis Physeteres, qui efflationibus fluctum maximum & caliginem nauigantibus excitant, vt Strabo scribit.

Balena etiam vnco ferreo capitur, securibusque excinditur. Balenæ submersuræ naues, doliis ciectis, vel effu-

Basilin
Hexaeme
ro.

Physete-
res.

Balena.

effuso castoreo, terrentur.

Balena, Orca, Cete, communiter vocantur *Walffisch*.

Orca.

Orcam tradunt balenæ infestam beluam: Capi inuitatione prædæ, dum saginam prosequitur, in littus fluctibus propulsa, eminente dorso multo super aquas carinæ in modum inuerse, multiplicibus plagis confoditur, & mergi sæpe piscatores restatu beluæ oppletos vnda, & quia os habet in fronte, ideo summa vnda innatans in sublime nimbos afflat. A Claudio principe oppugnatum orcã in portu Ostiensi, quò profectus ipse cum prætorianis populò Romano spectaculum præbuerit, lanceas congerente milite è nauigiis affulstantibus, Plinius tradit.

Canes.

Canes, quia voraces, & piscantes perturbant, hamis occultatis in piscibus capiuntur.

Laniæ.

Laniæ in remos sæuiunt dentibus, circulo iniecto capiuntur.

Phocæ.

Phocæ non hamis neque tridente aut fuscina, cum duriore sint cute, sed fetibus capiuntur.

*Testudo
marina.*

Testudinem etiam inter cete numeramus.

meratam , mensæ magnitudinis belluam Indico mari mitti, quarû superficie habitabiles casas integant, arque rubro mari his nauigent cymbis , & piscatoribus obuiam infaustam, Oppianus putat. Capitur si inuertatur, & supina feratur; sic facillè configitur. In primis eliciuntur antemeridiano tempore blandiente euectæ, eminentes lato dorso, per tranquilla fluentes. Quæ voluptas liberè spirandi in tantum fallit oblitas sui, vt solis vapore siccato cortice non queant mergi, inuitæque fluitent, opportuna venantium prædæ. A Elianus scribit, caput eius abscissum diu viuere, & si manum oculis admoueas, oculos claudere, & si propius admoueas, mordere.

Delphini.

Delphinos capere religio est, siquidem hi piscatoribus auxilio sunt. Nam ad nomen Simonis vocati adesse solent, pisces ex imo fundo pellentes. Vnde ei partem prædæ dare consueverunt piscatores, quam si negent, in posterum eisdem non adsunt in piscando. Thraces ad Byzantium Delphinis non parcunt: & quia ab hominibus non me-

metuunt, facile capiuntur, maximè primùm nati: E quibus vno capto, mater facile capitur, vt sequatur natos, veluti ad ludum literarium liberos educente parente, vt inquit Oppianus, ipsa ponè *Ἰπίσκιος* sequitur. Aristoteles tradit, retibus apprehensum breui tempore strangulari, cùm spirandi facultas, quam habet, adimatur. De Delphinorum *Φιαλθραπία* multa passim leguntur, vt de Arione apud Herodotum; & pueros adamatos dorsoque exceptos, in mare vexisse atque reuexisse, est apud vtrunque Plinium, & Athenæum & Oppianum. Notum est de Cærano Milesio, qui captum delphinum & necandum, à piscatoribus redemit, postea naui, in qua Cæranus erat, merfa, ab eodem conseruatus, ac deinde mortuo in patria, atque in littus elato, agmen Delphinorum apparuit non procul, tanquam funeri præsens & opem laturum.

Purpura.

Purpuræ capiuntur post Canis ortum, aut ante vernum tempus: quoniam quando foetificauere, fluxos habent succos; foetidis delectari Plinius restat-

testatur. Oppianus tradit, capi missis
strombis piscibus, aut ostreis in den-
sos calathos, è vimine aut iunco comple-
xos; quibus purpura linguam inferens
ad escam, mox intumescentem retra-
here nequit, atque sic liguratione irre-
ritaprehenditur. Alij purpuras capi,
paruulis rarisque, veluti nassis in alto
iactis, esca indita clusilibus & mordaci-
bus conchis, has semineces, sed red-
ditas mari auido hiatu reuiuiscen-
tes appetunt purpuræ, porrectisque ling-
uis infestant. At illæ aculeo exstimula-
tæ, claudunt sese; comprimuntq; mor-
dentia; ita pendentis auiditate sua
purpuræ tolluntur. Aqua dulci necan-
tur.

Scarus, inquit Aelianus, est omnium
piscium salacissimus, & cupiditate im-
potens in sceminam; quod cum pesca-
tores non ignorent, comprehensæ
sceminæ summum os ad tenuem funi-
culum ex sparto confectum alligant,
eamque viuam per mare ad cubilia,
vbi congregari consueuerunt, tra-
hunt, nassæque in piscatoria nauicula
os latè diductum paulatim demittitur

Scarus.

FF in

in mare. Mares ad conspectum fœminę libidinis furore certatim in eandem feruntur. Interim qui fœminam dedit, rectà, ad nassam tendens, cum fœmina in nassam trahitur, marésque gregatim cum fœmina capiuntur.

Cephalus. Cephalus, piscis cœnopus, amnium turbidorum amans; vt Pausanias in Messeniis testatur. Retibus capitur, nam summis natat vndis.

Orcinus. Orcinus, cetaceus piscis mirè sagax, cum enim hamum, quo capi solet, deglutierit, mox in profundum se demittit ad petram aut solum allidens, hamum expellere cupiens: quod si minus licet, vulnus dilatat, atque exilendo expuit. Sæpe tamen id non succedit ac capitur.

Apuz. Apuzæ verriculis tenui filo contextis capiuntur, inutiles alioqui pisces ob exilitatem, ad aliorum piscium capturam solùm vsurpati.

Ostrea. Ostrea, conchæ, & carabi, locustas
Carabi. Theodorus vertit, capiuntur vel verriculis, vel maris reciprocatione in littora prouecta.
Locusta.

Thuani. Thuanni & porci marini, quos Strabonem

bonem pelamides appellare volunt, eosque in Mæotide gigni; vnde gregatim erumpāt per augustos maris sinus, ad Byzantium plurima eorundem venatio, adeo vt manibus intercipientur. Capiuntur retibus. Est autem eorum captura à Vergiliatum exortu ad Arcturi occasum. Celtas, Ligures & Massilienses ingentibus hamis capere eos prodit Aelianus. Reliquo tempore hyberno latent in gurgitibus. Thunos iuxta Hispaniam glande saginari scribit Strabo.

Haleces, alij arengas vocant, Iouius existimat veteribus apuas dici: Sunt qui è menarum genere esse tradant, vnde menidium per deminutionem dictum. Capiuntur circa Augustum mensem in mari Septentrionali supra Angliam ac Scotiam. Piscatores è Batauis & Morinis maritimis ciuitatibus soluunt nauibus in hoc paratis, quas buschas vocant, commeatum menstruum viginti aut triginta hominibus sufficientem vna cum retibus & instrumentis necessariis assumunt. Retibus vtuntur denis aut duodenis vlnis lon-

FF ij gis

Seriuz.
Haleces.
Arengz.

gis & quatuor latis, inferiori fune grandi & robusto munito, horumque retium plura simul nectunt, inferiore parte propter funis pondus deficiente, & superiore propter annexum subernante. Vesperis sub crepusculum eiectionis haleces ultra in retia se cōiiciunt, branchasque inserunt, piscatores ad stadia aliquot prouehuntur, vbi sentiunt pondus, mox trochleis retia extrahunt propter ingentem copiam, tantumque pondus, quod citra hæc adminicula educere non queant: nam aliquoties ultra centenas tinas capiunt. Cauent, ut opus conficiant noctu; nam statim ad auroram elabuntur haleces. Periculosa est piscatio; nam raro diu supersunt piscatores. Aiunt aliquoties vnam mulierem quinque aut sex maritos vno anno succedentes amittere.

Stoek
fisch.

Piscis induratus mari Septentrionali circa insulam Thulen capitur in maximis rigoribus, qui exiccatus, fustibus malleisque rursus mollitur. E genere Afellorum creditur. Alij merlucciam esse volunt. Capitur (ut aiunt) retibus.

Spon-

Spongiam animal esse docet Plinius ^{Spongia.}
 & Oppianus, quod ceruorem habeat
 inhærentem: Aliqui narrant, etiam
 auditu vehi eas, contrahiq; ad sonum,
 exprimentes abundantiam humoris,
 nec auelli petris posse, nisi rescindan-
 tur. Captura autem eorum periculosa:
 Nam piscator edoctus spiritum con-
 tinere, à sociis ilia cinctus, atque sini-
 stra plumbum gerens, dextera falcem,
 ore oleum, atque ita ad maris vadum
 demissis funibus, oleum ore diffundit,
 vnde aqua lucet perinde atque flamma
 noctu. Spongiæ affixæ virentibus pe-
 tris falce refecantur, mox sanies ef-
 fluit, oriturque fœtor hominem sæpe
 enecans, & refectis spongiis subito
 emergit, sæpe lacerus, si non totus de-
 uoratur à beluis marinis, Oppiano te-
 ste. Quare obseruant spongiatores,
 anthiæ pisces vbi sint, illic nullas esse
 beluas marinas, ostendit Aristoteles.

Anthias piscis est apud Chelidonias ^{Anthias.}
 insulas & Asiæ scopulos frequens, cele-
 riter capitur, vno genere, paruo nau-
 gio & concolori veste, eademq; hora
 per aliquot dies continuos piscator

FF iij ena-

enaugat certo spatio, escamq; proficit. Primum timetur fraus, post consuetudine inuitatus vnus anthias escam appetit. Is aliquot dies inescatus, velut conciliator innumeros adducit, & priores illi piscatorem agnoscentes escam è manibus sumunt. Tum piscator paulum vltra digitos in esca mittit hamum, & singulos inuolat verius quàm capit, interim parcens conciliatori, cauensq; ne palpatio aut sonus cæteros abigat. Sunt qui tradant, anthias captos miserabilem mortem lugere, non aliter quàm homines, qui in latrones incidunt.

Sargus.

Sargus, quia caprarum amator, ad earum vmbra, vel earum pellibus facillè capitur. Quare extremis littorum marginibus & scopulis collocant capras, vel simulacra earum ad capturam. Quanquam etiam nassis capiuntur myrto lauroq; annexis, vt Oppianus testatur: Norunt artes, quibus socios captos eripiant. Captus hamo lina abrodit. Nassa clauso socio in caput natans caudam præbet, qua prehensa ore se extrahit.

Capi-

Capitones, Cephali, **Schelsfisch**/Italis ^{Capitones.}
Capitelli, Gallis *Egerfin* appellantur, (alij
 è mugilum genere esse arbitrantur)
 Capiuntur maximè hyeme, & reciproca-
 tione maris, littore siccato fodiuntur
 foueæ, in quibus plerunque remanent
 recedente mari. Aliud tamen
 genus arbitror, cuius Aelianus meminit,
 in Achaico sinu frequens, quos ille
 perinde atque scaros ob libidinis in-
 continentiam, fœmina captiua per
 mare tracta, capi tradit. Scribit Aristoteles,
 capitonem algore oculis deficere, offa
 panis quoque capi, & terræ intestinis
 maritimis hamis affixis.

Mugiles celeritatis sunt acerrimæ, ^{Mugiles.}
 ita vt retia transiliant; quare cautione
 opus in captando.

Sepia tridente capitur; sed percussæ ^{Sepia.}
 fœminæ auxiliatur, attamen fœmina
 capta mare fugit. Vbi ambo se sentiunt
 apprehendi, effuso atramento, quod
 pro sanguine ipsis est, absconduntur.

Torpedo, dextram piscatoris torpore ^{Torpedor}
 afficit, vt hamum excidere manu
 cogat, contactu vires adimit, atque ea
 fraude pisces languentes deuorat.

FF iiii Quod

Quod si quis liquorem Cyrenaicum teneat, nihil torporis sentire, traditur ab Aeliano.

Anthieorum
captura.

Anthieorum captura iuxta Corycium, ubi gregatim ad pastum accurrunt, iteratoque pastu cicures ac familiares redduntur; deiecto autem lapillo defugiunt in profundum ac vadum. Interim vnum capiens piscator, sic deinceps aliū capit, esca è labrace vel viuo vel mortuo parata, Oppiano auctore.

Callichus.
Orcymus.
Cantharus.
Carabus.
Polypus.

Callichus, Orcymus, Cantharus, Carabus, Polypus, nassils capiuntur, esca igne tosta, iniecta que nassæ, cuius nidore capiuntur.

Chalcides

Chalcides, Trachuri capiuntur piscibus impositis nassæ.

Trigla.

Trigla illuue delectantur, maxime humano corpore, suum instar, de quibus plura Oppianus.

Pecten.

Passer, piscis planus, pestè: Capitur reciprocatè mari, in altū nauiculis erectis, retibusq; emissis idq; plurimū circa mare Britannicum in Morinis; capti in sole & ventis exiccantur suspensi.

Polypus.

Polypus, oliuæ rami amore capitur.

Hippurus.

Hippurus gaudet laceratarum nauium

uſum tabulis; horum loco faſciculis arundineis ſubligato lapide, & poſt hamo miſſo capiuntur canis viſceribus & in teſtiniſ inmiſſis hamis.

Aphiæ gregatim procedunt, adeo ^{Aphiæ.} vt nauis in eas, tanquam in rupem impingens, curſum ſiſtere cogatur, ſed ſecuri cæduntur.

Inter fluuiatiles generoſiſſimus lupus, qui & lucius atque labrax à Græcis dicitur, licet non ignorem, alios alium appellare piſcem. Rheno ac propinquis fluuiis, & hamo & retibus capitur. Hamo captus, niſi properè adſis, dolore vulneris contempto, laxat hamum, ac refugit.

De fluuiatili-
um piſ-
ſatione.
Lupus.

Salar, qui Auſonio ſtellatus tergora ^{Salar.} guttis, aliis varius, Aeliano trocta dici quibuſdam videtur, licet eius deſcriptio non videatur conuenire ſalari, vel trutæ harum regionum, & fluuiatili: cum ipſe inter marinas referat, & hamo captum ſolum è piſcibus ſe abſtrahere ex hamo dicat, quod cum piſcatores intelligant, longiores anſas machinantur.

Carmo Italis exiſtimatur eſſe qui in ^{Carmo.}

FF v Be-

Truta.

Benaco capitur, troctarum saporem referens, nisi quòd hic rubris, ille nigris maculis distinguatur, vt Iouius scribit, tamen si Salar vel truta in omnibus circa Rhenum & Mosam, cæterisque Germaniæ riuulis, aliàs nigris, aliàs rubris distinguatur punctis. Theodorus iuniorem salmonem existimat, sed falsò: nam etsi hi quoque punctis maculentur, in Rheno tamen aliisque fluuiis reperiuntur, maximè in superiore Germania, circa Brisacum, & alia loca pleraq; non autem in riuulis; truta autè Rheno & magnis fluminibus non capitur, sed saxatilibus riuis gaudet hic piscis, licet viuariis etiam contineatur aliquoties. Capiuntur vel manibus, in cauernas riuorum compulsi, nam latibula quærunt sub erosis ripis arborum radicibus vestitis: vel nassis, retibusque, nonnunquam fuscina ad nocturnas faces figitur. Est & truta, vel trocta marina, Veneti nomen seruant.

Trocta.

Funduli, pisciculi saxatiles, partim manibus sub petris latitantes capiuntur, partim minutis retibus.

Capi-

Capitones quoque riuulorum saxa-^{Capito-}
tilium pisciculi, quibus boithi & coiti^{ncs.}
assimiles tradunt quidam, ad eundem
modum sub lapidibus occultantur,
manibusque, lapide cincto leniterq;
sublato comprehenduntur.

Alburni, & ipsi fluuiatiles, hamo ca-^{Alburni.}
piuntur, maximè verno tempore, ha-
mo alligato esca lubricorum, qui à rore
nomen habent.

Gobij, non solum in fluuiis, vt Arthesi^{Gobij.}
& plerisque regionis Tridentinæ flu-
uiis, verùm etiam mari capiuntur &
lacubus; nam & in Lario & Verbano
aluntur, laudati maximè propter ieci-
noris gratiam, Itali vocât *Capitoni*, Græ-
cè *κόβιοι* Aristoteli: non multum fun-
dulis dissimiles, qui Rheno capiuntur
& vicinis amnibus, nempe hamo &
verriculo.

Carpio, & fluuiialis est & marinus,^{Carpio.}
sunt qui cyprinum aut cyprianũ voci-^{Cyprinus.}
tent; delectatur limosis vadis, capitur
reti, & hamo atque nassa. Sed rete fal-
lit, caput limo condens, vt rete apprehendere non queat. Est & carpio Be-
naci,

naci, qui aliàs varius, nigris maculis,
de quo antè dictum.

Perca. Perca, spinis armatus, vt Athenæus
testatur, capitur reti & nassa. Est & ma-
rinus eiusdem generis piscis.

Canceri. Canceri fluuiatiles, vel sub petris,
vel in cauernis latitantes capiuntur.
Obseruare autem oportet, aqua in ca-
uernis tepidane sit an calida: si cali-
da, facilius bufonem quam cancerum
reperies, frigidis autem aquarum ca-
uernis cancer latitat; apprehenditur
dorso, ne chelis comprehendat strin-
gatque capientem.

Anguilla. Anguilla capiuntur, nassis imposi-
tis intestinis aut alijs escis. Nonnun-
quam & fuscinis, quæ in limo demersæ
figuntur. Aelianus tradit, anguillas in
Pado capi, intestinis ouillis trium aut
quatuor cubitorum longitudine, at-
que alteram extremitatem intestini
piscatorem in fluuium deijcere, quæ
vorticibus volutatur, alteram manu
tenere, atque huic parti arundinis fru-
stum ad digiti aut amplius longitudi-
nem inferere: Mox cum anguilla escã
rapuit, deglutitque, piscator arundi-
nem

nem inflat , vnde intestinum intumescens anguilla fauces opplet , anhelitumq; obstruit, vt neque spirare, neque infixos dentes detrahere anguilla queat, atque sic suffocata capi.

Murenæ fluuiatiles nassis capiuntur, & nonnunquam retibus. Murenæ.

Eodem modo & Lampetræ, mustelæ veteribus dictæ. Lampetræ.

Mona, mullum aliqui vocant, & ipse riuus gaudens, Rhenoq; frequens, retibus capitur & hamis atque nassis : In riuulis & fuscina, ad faces nocturnas. Mona.

Tinca Italis, aliqui merulam, alij turdum, alij colyphum existimant dictam. Capitur retibus & nassis atque hamo, maximè verno, æstiuoq; tempore magis quàm hyberno, paludibus & stagnis piloq; gaudet. Est & marini generis Prasinus, què pressum vocant, capitur retibus & hamo, toto ferè anni tempore, autumno commendatior. Tinca.
Prasinus.

Mugil, quem barbatum appellant, capitur fluminibus Germaniæ, & reti & hamo, atque nassis. Barbatus.

Thymallus, Eschium vocant, conemptus piscis & vilis, ad eundem modum Thymallus.

dum capitur. Alium referunt in Ticino Italix degere, mira odoris fragrantia, vt Aelianus scribit.

Salmo. Salmo, nobilissimus & carnosus piscis, Germanix fluminibus peculiaris, nassis plurimum amplis in flumen missis, alligatisque prælongis vimineis funibus capitur, idque frequentius, decrescente flumine, Fauoniis flantibus, à bruma vsque in æstatem. Inde Lassus vocatur. Cùm incipit parere, scandit petricosa & scabrosa loca petens.

Lax. Sturio; sunt qui Silurum putant, alij delphinum fluuiatilem: at neutrum horum esse verisimile: nam siluro dentes assignat Aristoteles, & delphino: Sturio dentibus caret, tantum foramen habet rotundum, non amplum, oris loco. Maximus fluuiorum piscis est, Oceano oberrans, Rheno plurimum ad ostia eius fluuij, aliquando altius ascendit. Capitur retibus. Pro-

Silurus. ditum est, silurum à Mysis in Istro capi, admotis ad ripam bobus aut equis, illisque iugatis alligari hamum validum, asso tauri pulmone instructum, eumque cum esca in flumen deiici. Silurus gratif-

gratissimam escam appetens, hamum incautè deuorat, & dum infixum elidere non potèst, piscator sentiens funem exagitari, boues equosue instigat, tanquam arator, atque sic prædam extrahit. Silurum Plinius in Mœno & Danubio fluuiis reperiri testatur, lib. 9. cap. 5. eumque esse putant, quem vulgus vocat Germanica lingua, *Ein huse*: quamquam Marionem hunc vocent alij.

LEGES